

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tomáš Mackovík

Pojem a obsah držby v právu římském a moderním

Diplomová práce

Olomouc 2018

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Pojem a obsah držby v právu římském a moderním vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Lukové dne .....

.....

Tomáš Mackovík

„Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Petrovi Dostálíkovi, Ph.D., za jeho vedení, rady a připomínky, které mi ochotně poskytoval při zpracování této diplomové práce.“

Seznam použitých zkratek

ABGB – císařský patent 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský, ve znění účinném od 1. 1. 1812 do 14. 6. 1846

Dig. – Iustiniani Digesta

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OZ64 – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění zákona 428/2011 Sb. účinném ke dni 31. 12. 2013

VN37 – vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník z roku 1937

Obsah

Seznam použitých zkratké.....	4
1 Úvod.....	7
2 Držba v římském právu.....	9
2.1 Pojem držby	9
2.2 Vztah držby a vlastnického práva	9
2.3 Právní následky držby	11
2.3.1 Vydržení	11
2.3.2 Interdiktní ochrana	11
2.4 Jiné projevy držby	12
2.4.1 Význam držby pro nabytí vlastnického práva	13
2.4.2 Pro práva k plodům	15
2.4.3 Legitimační účinky držby.....	16
2.5 Povaha držby	16
2.6 Obsah držby	18
2.6.1 Corporalis possessio	18
2.6.2 Animus possidendi	21
2.7 Držba a detence	21
2.8 Klasifikace držby.....	24
2.8.1 Possessio civilis.....	24
2.8.2 Possessio ad interdicta.....	25
2.8.3 Possessio vitosa	27
2.8.4 Possessio bonae fidei a possessio malae fidei	29
2.8.5 Odvozená držba.....	30
2.8.6 Possessio ficta	31
3 Držba v Codexu Theresianu.....	32
3.1 Držba v systematice kodexu.....	32
3.2 Pojem držby	32
3.3 Druhy držby	33
3.4 Objekt držby.....	34
4 Držba v Hortenově a Martiniho osnově	36
4.1 Systematika osnov.....	36
4.2 Pojem držby v osnovách	36
4.3 Objekt držby.....	36
4.4 Druhy držby	37
4.4.1 Oprávněná držba	37

4.4.2	Řádná a oprávněná držba	38
4.4.3	Pravá a nepravá držba	39
5	Držba ve všeobecném zákoníku občanském z roku 1811	40
5.1	Systematika ABGB	40
5.2	Pojetí držby v ABGB	40
5.3	Držba práva v ABGB	42
5.3.1	Pojem držby práva.....	43
5.3.2	Corporalis possessio	43
5.3.3	Animus possidendi	44
5.3.4	Výkon obsahu práva.....	44
5.3.5	Objekt držby práva	45
6	Držba v občanském zákoníku z roku 2012	47
6.1	Východiska úpravy v OZ	47
6.2	Pojem držby v OZ	47
6.3	Problematické aspekty držby v OZ	49
6.4	Objekt držby v OZ.....	51
6.4.1	Držba nehmotných věcí.....	52
7	Závěr.....	54
8	Seznam použitých zdrojů.....	56
8.1	Monografie	56
8.2	Komentáře	57
8.3	Odborné články	58
8.4	Internetové články a jiné zdroje	58
8.5	Právní předpisy.....	59
8.6	Soudní judikatura	59
Shrnutí.....		Chyba! Záložka není definována.
Klíčová slova		60
Abstract.....		61
Key words		61

1 Úvod

Držba patří k tradičním institutům soukromého práva. Její kořeny sahají až do práva římského. Ačkoliv se jedná o institut, jemuž se právní teorie i praxe věnuje od nepaměti a byl již několikrát vědecky komplexně zpracován, stále vyvolává otázky, které stojí za vyjasnění a hlubší zpracování.

K volbě tohoto tématu mě přivedlo především nové pojetí držby v občanském zákoníku z roku 2012. Oproti předchozí právní úpravě věnuje současný občanský zákoník problematice držby poměrně dost prostoru. Řadu věcí upravuje zcela jinak, než tomu bylo do konce roku 2013. To se také stalo předmětem kritiky ještě v době, než nabyl občanský zákoník účinnosti v roce 2014.

Jedním z cílů této diplomové práce je proto analyzovat držbu v platné právní úpravě a kriticky zhodnotit, zda je nová koncepce držby v platném občanském zákoníku zvolena vhodně.

Zároveň si uvědomuji, že držba je institut velmi starý, který prošel dlouhým vývojem. Není proto správné, a v zásadě ani možné, zabývat se seriózně současnou podobou držby, aniž by byl objasněn její původ.

Držba jako taková představuje téma velmi široké. Zahrnuje celou řadu otázek a problémů. Není možné všechny tyto otázky v rámci stanoveného rozsahu diplomové práce zpracovat. Proto se v rámci své práce zaměřuji pouze na vybrané otázky držby, a to pojem držby a její obsah. V rámci takto vymezeného tématu se pokouším zodpovědět následující otázky. Co je to držba? Jakou má povahu? Jaké podmínky musí být splněny, abychom mohli hovořit o držbě? Které věci jsou způsobilým objektem držby? Z tohoto vymezení plyne, že stranou zůstávají otázky nabývání držby, ztráty držby a vydržení. Těmito otázkami se zabývám pouze okrajově a vždy v souvislosti s pojmem či obsahem držby.

Jako hlavní cíl své diplomové práce jsem si tedy vytyčil podrobnou analýzu pojmu držby a obsahu držby. V tomto duchu se v diplomové práci snažím o historickou komparaci právní úpravy držby. Začínám rozbořem pojmu a obsahu držby v právu římském. Této části věnuji nejvíce prostoru, jelikož držba má v římském právu své kořeny a řada pozdějších právních úprav z římského práva čerpá.

Následně se zaměřuji na právní úpravu v Codexu Theresianu, Hortenově a Martiniho osnově. Poté se věnuji úpravě držby ve Všeobecném občanském zákoníku rakouském z roku 1811 a na závěr platné právní úpravě držby v České republice. V závěru práce hodnotím, zda zákonodárce zvolil přístup k úpravě držby vhodně, popřípadě zda existuje vhodnější způsob řešení problematiky držby.

Při vypracování diplomové práce vycházím jak z tuzemských, tak zahraničních zdrojů. Mezi stěžejní zdroje patří práce „*Právo držby*“ od Friedricha Carla von Savignyho. V části věnované právní úpravě v obecném občanském zákoníku čerpám především z rakouské komentářové literatury. Z tuzemských pramenů užívám hlavně práce předních českých civilistů a romanistů Randy, Krčmáře, Roučka, Sedláčka a Sommera.

V zásadě v každé části práce se snažím upozornit na určité problémy, které právní úprava přináší, a pokouším se nastínit jejich možná řešení. Přitom vycházím z různých výkladových metod jako například jazykového, systematického, komparativního či historického výkladu. Hlavním cílem práce je komplexní analýza vývoje pojmu držba a obsahu držby od římského práva s následným zhodnocením platné právní úpravy v České republice. Proto práce klade důraz na historickou komparaci.

2 Držba v římském právu

2.1 Pojem držby

Existuje celá řada definic, které se nějakým způsobem snaží postihnout podstatu držby. Heyrovský definuje držbu jako faktické všeobecné panství osoby nad věcí spojené s vůlí osoby mít věc úplně pro sebe.¹ Randa považuje za držbu skutkovou moc spojenou s vůlí subjektu nakládat s věcí jako s vlastní.² Rakouská nauka chápe držbu jako skutkovou vládu nad věcí s vůlí mít ji jako vlastní.³

Všechny výše uvedené definice mají společné to, že pod pojmem držby rozumí jistý poměr osoby k věci. Tento poměr k věci se vyznačuje tím, že umožňuje faktické působení na věc a zároveň vylučuje jakékoliv cizí působení.⁴ Z výše uvedeného vyplývá, že musí být splněny dvě podmínky, abychom mohli hovořit o držbě. První podmínka spočívá ve faktickém působení na věc. Možnost faktického působení tvoří základ každé držby. Pro její označení se používá pojmu *detence*.⁵ Detentorem je potom ten, kdo má věc fakticky ve své moci. Druhou podmínkou je vůle nakládat s věcí jako s vlastní (vůle mít věc pro sebe).⁶

Kořeny držby sahají až do římského práva. Římané užívali k označení držby pojmu *possessio*, jehož význam je zcela kompatibilní s tím, jak jsme si definovali držbu výše. Slovo *possessio* vzniklo odvozením slov „*potis*“ a „*sedere*“ (tj. v překladu mocně sedět).⁷ S tím nepochybně souvisí také další české označení pro držbu, tj. panství osoby nad věcí.⁸ Samotný pojem *possessio* není jednoznačný, protože tímto termínem byly označovány různé druhy držby, kterým je věnována jedna z následujících kapitol.

2.2 Vztah držby a vlastnického práva

Na základě definic uvedených v předchozí kapitole můžeme držbu vymezit jako poměr osoby k věci, který spočívá v možnosti faktického působení na věc s vůlí mít věc pro sebe. Pokud hovoříme o tom, že držba spočívá ve faktickém působení, máme tím na mysli působení, které nemusí být nijak právně aprobované. Tímto se držba liší od vlastnického

¹ HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 7. Vydání. Bratislava: Právnická fakulta UK, 1929, s. 215

² RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém: II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008. Klasická právnická díla (ASPI). s. 5

³ GRÜBLINGER, Kirstin in KODEK, Georg, SCHWIMANN, Michael. *ABGB Praxiskommentar*. Band 2 §§ 285- 530: NWG und EPG. 4. vydání. Wien: LexisNexis – Verl. ARD Orac. 2012. Přeložil diplomant. s. 46

⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*. Nový výtisk 1. vydání Fachbereich Rechtswissenschaften der Philipps-Universität Marburg, Gießen 1803. Baden –Baden: Nomos, 2011. Přeložil diplomant. s. 37

⁵ Tamtéž, s. 38

⁶ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva...* s. 8

⁷ BUBELOVÁ, Kamila. Držitel – detentor nebo possessor? In VYHNÁNEK, Leoš (ed). *Acta Universitatis Palackianae Olomouensis Facultas Iuridica*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000/2, s. 29- 30

⁸ HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského...* s. 215

práva. Vlastnické právo znamená právní možnost působit na věc dle své vůle a všechny ostatní z užívání věci vyloučit.⁹ Vůle vlastníka mít věc pro sebe se zakládá na poměru, který právo uznává.¹⁰ Držba se naproti tomu může zakládat na okolnostech ryze faktických, které odporují právu nebo nejsou právem upraveny vůbec. Držitel přitom nemusí ani sám chtít, aby jeho poměr k věci byl právně aprobovaný, tj. v souladu s právem. Naopak jeho vůle může směřovat k tomu, že svou držbu založí v rozporu s právem¹¹, např. tím, že poruší vlastnické právo jiné osoby. S tím se můžeme setkat např. u zloděje. Přesto i takovou osobu budeme považovat za držitele. Lze tedy uzavřít, že pro účely držby je nám lhostejné, zda držitel má či nemá vůli působit na věc v souladu s právem.

Vůle vlastníka a držitele se neliší v tom rozsahu, pokud jde o úmysl působit na věc a všechny ostatní z tohoto působení vyloučit. I držitel má v tomto směru vůli vlastníka.¹² Rozdíl spočívá v tom, zda tato vůle se opírá o právo nebo pouze o faktický poměr k věci. Z toho plyne, že vůle vlastníka v sobě zahrnuje i vůli držitele. Avšak opačně tomu tak není.¹³ Zásadní rozdíl mezi držbou a vlastnickým právem tak spočívá v tom, jak se k nim staví objektivní právo.

Držba původně vůbec nebyla právním pojmem, nebyla tedy ani právně upravena. Jednalo se o pouhou skutečnost. Důvod, proč nás začala vůbec zajímat, spočívá v jejím vztahu k vlastnickému právu, které již právním pojmem bylo a jako takové bylo rovněž předmětem právní úpravy.¹⁴

Vlastnické právo i držba vyjadřují určitý poměr. Zatímco vlastnické právo je poměrem právním, držba je poměrem faktickým. Mezi nimi existuje souvislost. Vlastnické právo, jako právní poměr, se projevuje navenek držbou čili faktickým poměrem.¹⁵ Vlastník vykonává své vlastnické právo tak, že věc drží, tzn. má ji ve své moci s vůlí mít ji pro sebe. Vlastnické právo je pouze právo, tedy něco nehmotného. Vnímat ho můžeme pouze prostřednictvím držby.¹⁶ V tomto duchu, jako projev vlastnického práva, byla držba v římském právu chápána primárně. Oprávnění vlastníka věc držet se nazývalo *ius possidendi*.¹⁷

Z výše uvedeného plyne, že pokud právo mělo upravit postavení vlastníka, muselo se nutně zabývat držbou. Tímto však není veškerá souvislost držby s objektivním právem

---

⁹ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 37 – 38

¹⁰ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva*... s. 8 – 9

¹¹ Tamtéž, s. 10

¹² Tamtéž, s. 8 - 9

¹³ Tamtéž.

¹⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 37 – 38

¹⁵ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*. Třetí dotisk 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 162

¹⁶ Tamtéž, s. 162

¹⁷ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římske právo*. 4. vydání. Bratislava: IURA EDITION. 2010. s. 255

vyčerpána. Držba velmi pozvolně získávala povahu samostatného institutu, který není jen přívěskem vlastnického práva. Stejně jako u vlastnického práva byly i u držby stanoveny způsoby, jakými se nabývá a jakými se pozbývá.¹⁸ Už se na ni nepohlíželo jako na pouhý právní následek vlastnického práva, ale jako na podmínku práv. Proto je třeba od sebe rozlišit *ius possessionis* a *ius possidendi*. Pojmem *ius possessionis* se zabývá teorie držby a jedná o soubor práv, která ke svému vzniku jako podmínku předpokládají držbu. *Ius possidendi* znamená právo k držbě. Posledně jmenované však není předmětem zájmu teorie držby, ale teorie vlastnictví.¹⁹ Až v tomto okamžiku, kdy právo spojuje s držbou určité právní následky, může být teprve řeč o držbě jako o právním pojmu.

2.3 Právní následky držby

Nyní již můžeme vycházet z toho, že držba je právní pojem, samostatný právní institut a právo s ním spojuje určité právní následky. O jaké právní následky se jedná, přiblíží tato kapitola.

Římské právo připisovalo držbě jako takové jen dva právní následky, a sice vydržení a interdiktní ochranu.

2.3.1 Vydržení

Vydržení, latinsky *usucapio*²⁰, vycházelo z pravidla, které stanovil Zákon dvanácti desek: „*Usus auctoritas fundi, biennium est, ... ceterarum rerum omnium... annuus est usus.*“²¹ Vydržení vychází z toho, že určitou dobu trvající faktický stav se má transformovat ve vztah právní.²² Aby držba měla za následek skutečně vznik vlastnického práva, musela být zahájena určitým kvalifikovaným způsobem. Držitel ji musel řádně nabýt na základě spravedlivého důvodu (*iusta causa*) a musel být v dobré víře (*bona fides*).²³ To však nic nemění na tom, že tento účinek mohla držba způsobit samostatně, tj. nezávisle na jiné skutečnosti.

2.3.2 Interdiktní ochrana

Jak bylo výše objasněno, držba v římském právu nebyla právem a nemohla být tudíž ani jako právo chráněna. Držitel nemohl k ochraně držby užít žalobu (*actio*), protože ta sloužila

---

¹⁸ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 38

¹⁹ Tamtéž

²⁰ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo*... S. 276

²¹ Deska VI.3: „Cic. Top. IV 23: Pozemků se řádně nabývá po dvou letech užívání, ... u všech ostatních věcí ... je užívání roční.“ SKŘEJPEK, Michal a kol. *Prameny římského práva: Fontes iuris romani*. 2.vydání. Praha: LexisNexis CZ, 2004. s. 37.

²² KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*... s. 175

²³ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II*. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR) s. 222 - 223

pouze k ochraně práv.²⁴ I když držba nebyla považována za právo, stále s ní byly spojeny významné právní důsledky např. vydržení. Význam držby přesahoval hranice pouhé fakticity a zasahoval až do právní oblasti (v případě vydržení jde o nabytí vlastnického práva, což představuje legitimní důvod, aby byla držbě poskytnuta právní ochrana, která by jí jinak byla odepřena). Proto poskytoval prétor jako prostředek právní ochrany držby interdikt.²⁵

Jelikož držba nebyla v římském právu považována za právo, neznamenalo porušení držby porušení práva. Rušení držby mohlo být považováno za porušení práva pouze tehdy, když současně s držbou bylo porušeno jiné právo.²⁶ Z toho vycházela také interdiktivní ochrana držitele. Pokud byla držba rušena násilím, bylo jednání rušitele považováno nejen za rušení držby, ale zároveň se posuzovalo jako porušení práva, protože každé násilí je protiprávní. Účel interdiktu směřoval k tomu, aby tato protiprávnost byla ukončena. Společným znakem všech interdiktů bylo, že jejich vydání předpokládá jednání, které je již samo o sobě protiprávní.²⁷ Toto tvrzení lze demonstrovat na příkladu jednoho z interdiktů, kterým je *interdictum de precario*, neboli interdikt o výprose. Výprosa byla původně faktický vztah mezi vlastníkem věci nebo jiným držitelem (půjčitel) a uživatelem (prekaristou). Půjčitel poskytl prekaristovi věc k užívání s tím, že ji může kdykoliv žádat zpět.²⁸ I po předání věci se půjčitel stále považoval za držitele a mohl své právo na vrácení věci uplatnit vůči prekaristovi právě interdiktem *de precario*.²⁹ Poskytnutí ochrany interdiktem se nezakládalo na porušení smluvní povinnosti – smlouva tu ani nebyla, protože výprosa byla původně faktický vztah, nikoliv právní. Podstatné nebylo ani to, zda žalobce osvědčil lepší právo k věci, než jakým disponoval žalovaný – interdiktem se totiž neřeší spor o právo k předmětu držby, ale jeho účel směřuje k zastavení jednání, které je v rozporu s právem.³⁰ Když tedy prekarista odmítne věc poskytovateli vrátit, bude interdiktem postihováno právě toto odmítnutí, jímž zneužil dobré vůle poskytovatele věci.³¹ Na obdobném principu fungují další interdikty. Například *interdictum de vi* směřuje proti neoprávněnému násilí.

2.4 Jiné projevy držby

Kromě vydržení a možnosti domáhat se interdiktivní ochrany neexistují žádné další právní následky, které může držba přivodit. To však neznamená, že by tím byl význam držby

---

²⁴ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl I.* Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR). s. 39

²⁵ Tamtéž s. 32 - 33

²⁶ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 40

²⁷ Tamtéž

²⁸ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo...* s. 246

²⁹ Tamtéž

³⁰ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 41

³¹ Tamtéž

vyčerpán. Existují situace, ve kterých hraje držba důležitou roli, i když se nejedná o právo. V této kapitole některé z nich uvedu a popíšu.

2.4.1 Význam držby pro nabytí vlastnického práva

Jistý význam má držba pro nabytí vlastnického práva okupací a tradicí.³² Jak bylo na začátku kapitoly uvedeno, význam držby v tomto ani v následujících případech nespočívá v tom, že by držba způsobovala vznik práva – zde práva vlastnického. Její význam je jiný.

Okupaci řadíme mezi původní způsoby nabytí vlastnického práva, při nichž neodvozujeme vlastnické právo od vlastnického práva jiného subjektu.³³ Samotná okupace potom znamená uchopení věci v úmyslu si ji přivlastnit – stát se jejím vlastníkem.³⁴ Nabývací jednání při okupaci představuje právě držba. Je zde zahrnuta jak složka ovládací, která spočívá v ujmoutí se věci, tak složka volní, tj. vůle si věc přivlastnit a tedy vyloučit ostatní z působení na věc. To znamená, že ten, kdo se chce stát vlastníkem věci okupací, se musí ujmout její držby. Aby se okupant mohl stát vlastníkem, musí k držbě přistoupit další okolnost, a sice předmětem okupace musí být věc bez pána – *res nullius* nebo také věc ničí.³⁵ V opačném případě by se okupant vlastníkem nestal a mohl by mít nanejvýš pouhou držbu. Pokud jsou však obě podmínky splněny, stává se vlastníkem věci již v okamžiku, kdy se ujme její držby.

Druhým způsobem nabytí vlastnického práva, při němž se rovněž setkáváme s držbou, je nabytí vlastnického práva tradicí (odevzdání věci).³⁶ Tradice se oproti okupaci řadí mezi odvozené způsoby nabytí vlastnického práva. V těchto případech bylo vlastnické právo nabyvatele závislé na vlastnickém právu právního předchůdce (zcizitele).³⁷ Nabyvatel tedy odvozoval své právní postavení od předchozího vlastníka. Tradice byla kauzálním právním jednáním, spočívající v převodu držby věci.³⁸ Aby mohlo být kromě samotné držby nabyto i vlastnické právo, musely být splněny další předpoklady. Mezi ně patřily spravedlivý důvod (*iusta causa*), tj. takový důvod právního jednání, který právo připouští (např. kupní smlouva nebo darování), existence vlastnického práva převodce a skutečnost, že předmětem odevzdání byla nemancipační věc.³⁹ Pouhý konsensus neboli shodná vůle stran o tom, že má k převodu

---

³² Tamtéž, s. 42 – 43

³³ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo...* s. 265 - 266

³⁴ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...*s. 228 - 229

³⁵ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva...* s. 94 (ve druhé části knihy)

³⁶ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo...* s. 285

³⁷ Tamtéž, s. 282

³⁸ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 219

³⁹ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo...* s. 285-290

vlastnického práva dojít, však nedostačoval.⁴⁰ K předání držby mohlo dojít tzv. z ruky do ruky, tedy odevzdáním hmotné věci.⁴¹ Takový způsob, při němž se vyžadovala přítomnost obou stran, nebyl vždy praktický. Římské právo proto připouštělo i zkrácenou formu odevzdání (*traditio brevi manu*)⁴²: „*Interdum etiam sine traditione nuda voluntas domini sufficit ad rem transferendam, veluti si rem, quam commodavi aut locavi tibi aut apud te deposui, vendidero tibi: licet enim ex ea causa tibi eam non tradiderim, eo tamen, quod patior eam ex causa emptionis apud te esse, tuam efficio.*“⁴³

Při okupaci ani tradici nemohla držba sama o sobě vést ke vzniku vlastnického práva už jen z toho důvodu, že držba samotná mohla být nabyta teprve v okamžiku nabytí vlastnického práva.⁴⁴ Nebylo by tedy správné tvrdit, že vlastnické právo v tomto případě vzniká jako právní následek držby, protože ta sama o sobě k nabytí vlastnického práva nestačí. Lze si tedy položit otázku, jakou úlohu v těchto dvou případech držba hraje. Savigny ji přikládá stejnou váhu, jakou měl *modus acquirendi*.⁴⁵

Problematika *modu acquirendi* souvisí s převodem vlastnického práva smlouvou.⁴⁶ Tato smlouva měla vždy obligační účinek spočívající v založení závazku zcizitele převést vlastnické právo na nabyvatele. Druhý účinek, který smlouva o převodu vlastnického práva mohla vyvolat, se nazývá transakční. Transakční účinek způsobuje převod vlastnického práva ze zcizitele na nabyvatele.⁴⁷ Záleží na konkrétní právní úpravě, zda tento účinek nastává společně s účinkem obligačním, tedy účinností smlouvy, nebo je od něho oddělen, takže se k jeho nastoupení vyžaduje splnění dalších okolností. Jak už bylo zmíněno, římské právo přistoupení takové další skutečnosti vyžadovalo. Při tradici totiž nebylo vlastnické právo převedeno dříve, než došlo k předání věci. Uvedené pravidlo vyjadřovala římskoprávní zásada: „*Traditionibus et usucapionibus dominia rerum, non nudis pactis transferuntur.*“⁴⁸

---

⁴⁰ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva...* s. 167 – 169, (ve druhé části knihy věnované vlastnickému právu)

⁴¹ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo...* s. 234

⁴² Tamtéž, s. 235

⁴³ Gaius, Dig. 41, 1, 9, 5: „*Někdy je i pouhá vůle vlastníka dostatečná k převodu majetku, aniž by došlo k odevzdání věci, jako například, když ti půjčím nebo najmu věc a poté, co ti ji odevzdám, ti ji prodám. Ačkoliv jsem ti ji nedal z tohoto důvodu, stejně jsem ti učinil tvým vlastnictvím už pouhým faktem, že jsem dovolil, aby zůstala v tvých rukou a já dostal zapláceno.*“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického překladu Samuela P. Scotta a latinského opisu digest dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

⁴⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 42

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ KNAPP, Viktor. O převodu vlastnictví smlouvou [online]. *Ad Notam*. 3/1995, s. 49. [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

⁴⁷ Tamtéž

⁴⁸ Codex Iustinianus 2.3.20: „*Vlastnictví k majetku se nabyvá předáním nebo vydržením a nikoliv neformální dohodou bez uvážení.*“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického

Nastíněným problémem se zabývá nauka o titulu a modu, která byla vypracována v římském právu.⁴⁹ Titulem se rozumí právní důvod nabytí vlastnického práva. Modus představuje způsob nabytí vlastnického práva.⁵⁰ V případě převodu vlastnického práva tradicí mohla být titulem např. kupní nebo darovací smlouva. Modus spočíval v předání věci. Z toho vyplývá, že držba v rámci převodu vlastnického práva tradicí má charakter zmíněného modu. Jakmile dojde k odevzdání věci jednou smluvní stranou a nabytí držby druhou smluvní stranou, dojde k uzavření smlouvy.

2.4.2 Pro práva k plodům

Držitel může nabýt vlastnické právo k plodům věci, kterou má v držbě.⁵¹ Jedná se o jednu z nejvýznamnějších výhod, které držba může vůbec poskytnout. Proto není určena zdaleka každému držiteli, ale vyžaduje se, aby držitel splňoval určitá kritéria. Obecně lze říci, že právo k plodům má ten, kdo se sám považuje za vlastníka, a to na základě skutečností toto přesvědčení odůvodňujících. Těmito okolnostmi jsou dobrá víra a spravedlivý důvod, o který se držba opírá.⁵² Optikou držitele by zde tedy neměly existovat pochybnosti o tom, zda mu náleží vlastnické právo k předmětu držby.

Jsou-li tyto podmínky splněny, náleží držiteli plody, které v dobré víře vytěžil.⁵³ Protože je podmínkou nabytí vlastnického práva k plodům dobrá víra držitele, mohlo jít pouze o plody, které držitel vytěžil do doby litiskontestace.⁵⁴ V tomto okamžiku už se totiž spor o právo k věci ubírá jistým směrem, je znám jeho předmět a žalovaný držitel již může mít pochybnosti o své dobré víře.⁵⁵

Takovým držitelem, kterému vznikne právo na plody, může být ten, kdo koupil pozemek od nevlastníka, o kterém měl za to, že mu vlastnické právo náleží. Bude-li se skutečný vlastník domáhat navrácení pozemku reivindikační žalobou, nebude moci se domáhat náhrady plodů, které již držitel v dobré víře spotřeboval. Pokud by šlo o držitele, který věděl o tom, že zcizitel nebyl k převodu pozemku oprávněn, může se skutečný vlastník domáhat jak vydání pozemku, tak i náhrady plodů již spotřebovaných. O tom svědčí tento úryvek z Justiniánských institucí: „*Si quis a non domino, quem dominum esse crederet, bona fide fundum emerit vel ex donatione aliave qua iusta causa aeque bona fide acceperit: naturali ratione placuit fructus*

---

překlada Samuela P. Scotta a latinského opisu Codexu Iustinianus dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

⁴⁹ KNAPP, Viktor. O převodu vlastnictví smlouvou...

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 43

⁵² Tamtéž

⁵³ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II....* S. 213

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo...*s. 107

*quos percepit eius esse pro cultura et cura. Et ideo si postea dominus supervenerit et fundum vindicet, de fructibus ab eo consumptis agere non potest. Ei vero, qui sciens alienum fundum possederit, non idem concessum est. Itaque cum fundo etiam fructus, licet consumpti sint, cogitur restituere.*⁵⁶

Ani v tomto případě nemůžeme říct, že by právo k plodům bylo právním následkem držby. Právo na plody se držiteli poskytuje spíše jako kompenzace za práci a náklady, které v souvislosti s držbou vynaložil. Navíc, pokud by držitel plody nestihl spotřebovat do okamžiku litiskontestace, právo k nim by nenabyl, ani kdyby byl v dobré víře a jeho držba se opírala o spravedlivý důvod. V tomto případě má právo k plodům povahu zcela samostatného práva.⁵⁷

2.4.3 Legitimační účinky držby

Legitimační funkce patří k dalším projevům držby. Jde o konstrukci, která má za cíl ulehčit určení vlastníka věci v situaci, kdy není zřejmé, kdo jím skutečně je. Základ této konstrukce najdeme už v římském právu. Jak bylo uvedeno již dříve, římské právo chápalo držbu primárně jako projev vlastnického práva. Za držitele se proto v první řadě považoval vlastník věci. Faktický poměr měl odpovídat právnímu poměru.⁵⁸ Tam, kde tomu tak nebylo, byla tendence právní a faktický poměr sjednotit cestou vydržení.

Postupem času, jak se zrychloval obchodní styk a transfery majetku se staly častější, došlo k tomu, že začala opadávat formálnost právního jednání.⁵⁹ Tradice, jako jeden z nejčastějších způsobů převodu vlastnického práva, neměla žádné přísné náležitosti. Oproti velice formální mancipaci, která vyžadovala přítomnosti pěti svědků⁶⁰, při tradici postačovalo pouhé odevzdání věci tzv. „z ruky do ruky“.⁶¹ Je tedy zřejmé, že nabyvatel neměl kromě samotné držby dostatek možností, jak své vlastnické právo prokázat.

2.5 Povaha držby

Zatím byla řeč o držbě převážně v tom smyslu, jak ji vnímalo římské právo a jak se v jeho rámci vyvíjela. Jak už bylo několikrát zmíněno, římské právo chápalo držbu jako faktický

⁵⁶ Iustiniani institutiones. 2, 1, 35: „Jestliže někdo v dobré víře koupil pozemek od nevlastníka, o němž se domníval, že vlastníkem je, nebo získal pozemek v dobré víře darem, nebo na základě nějakého jiného právem uznaného důvodu, pak se má podle přirozeného rozumu za to, že mu náleží jím sklizené plody jako vyrovnání za vynaloženou práci a náklady. Proto také, pokud chce vlastník později vindikovat, nemůže žalobou úspěšně vymáhat ty plody, které byly držitelem spotřebovány. Tomu, kdo vědomě drží cizí pozemek, toto však dovoleno není; zároveň s pozemkem musí vydat také plody, a to i tehdy, když je spotřeboval.“ Iustiniani institutiones. Justiniánské instituce. Přeložil Peter BLAHO. Praha: Karolinum, 2010. Fontes iuris Romani. s. 104 - 105

⁵⁷ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*...s. 43

⁵⁸ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*... s. 162

⁵⁹ Tamtéž, s. 173

⁶⁰ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo*...s. 283

⁶¹ Tamtéž, s. 286

poměr, kterým se navenek projevuje vlastnické právo⁶². Až po určité době dochází k tomu, že se držba osamostatňuje jako svébytný právní institut a začíná jí být poskytována i speciální právní ochrana. Otázkou tedy je, zda si držba stále v těchto souvislostech zachová svůj dosavadní charakter faktického poměru, nebo zda ji můžeme považovat za právo. Odpověď na tuto otázku není zcela jednoduché, což dokládá také skutečnost, že se můžeme setkat s různými argumenty, ať už ve prospěch jedné, či druhé varianty.⁶³

Výše byly přiblíženy dva právní následky vyvolané držbou. Kromě nich držba žádné další právní následky nevyvolává. Lze tedy držbu považovat za právo proto, že vyvolává určité právní následky?

Z hlediska teorie práva znamená právní následek vznik, změnu nebo zánik subjektivních práv nebo povinností.⁶⁴ Taková změna může spočívat v tom, že se někdo stane subjektem práva, nebo naopak již existující právo pozbude. Z hlediska vydržení je právním následkem vznik vlastnického práva k předmětu držby. Právo domáhat se interdiktivní ochrany potom může být následkem např. násilného vypuzení z držby. Aby vlastnické právo nebo právo na interdiktivní ochranu vzniklo, musí být splněny stanovené předpoklady. Ty se nazývají právní skutečnosti, což jsou podmínky, které musí nastat, aby mohly nastoupit právní následky – např. aby se někdo stal subjektem práv.⁶⁵ V případě vydržení a interdiktivní ochrany má charakter právní skutečnosti právě držba.

Na základě uvedené úvahy dojdeme tedy k závěru, že držba může mít charakter právní skutečnosti. Vytváří však tento závěr dostatečný základ pro to, abychom ji považovali za právo? Nepochybně ne. Právní skutečnost je stále pouhá skutečnost, se kterou právo spojuje určité právní následky.⁶⁶ Právní skutečností může být smrt člověka, se kterou právo spojuje vznik dědického práva. Stejně tak může být právní skutečností způsobení újmy, v jejímž důsledku vzniká právo na náhradu. V tomto ohledu se na povaze držby, jak ji chápali římstí právníci, tedy jako faktický poměr, nemůže nic změnit.

Problematika povahy držby není jen čistě teoretická. Závisí na ní další úvahy o tom, jak s držbou pracovat. Především jde o otázku, jaká ustanovení se na držbu vztahují. Lze ji

---

⁶² KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 162

⁶³ K variantě faktického stavu se přiklání Randa (RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva...* s. 14.) O držbě jako o faktickém stavu se přiklání i Savigny (SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 50) Naopak jako právo ho chápal Krčmář, (KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. Práva věcná*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 68) nebo Rouček (ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 2, (§§ 285 až 530). Praha: V. Linhart, 1935. s. 70 – 71)

⁶⁴ KNAPP, Viktor. *Teorie Práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995. s. 190 – 191

⁶⁵ Tamtéž s. 140 – 141

⁶⁶ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva...* s. 14

převádět jako právo na další osobu? Jsou pro ni použitelná ustanovení o vzniku a nabývání práv? Tyto a další otázky mohou být zodpovězeny, jen pokud si jsme jisti povahou držby. Výše byl vysloven závěr, že držba má povahu právní skutečnosti, nikoliv práva. Z toho důvodu se na ni nevztahují ustanovení o převodu práv a neplatí pro ni ani pravidla o nabytí a ztrátě práv. Je tedy možné ji získat i násilím. Dále platí, že se držba nového držitele neodvozuje od držby předchozího, jelikož nejde o převod práva. Singulární sukcese tedy není na místě – nový držitel získává novou držbu.⁶⁷ Proto také není možné, aby nabyvatel vstoupil do právního postavení předchozího držitele a běh vydržecí doby pokračoval v jeho osobě. Naopak dochází k tomu, že vydržecí doba se přeruší a počíná běžet nová. Z tohoto pravidla stanovovalo klasické právo výjimku pouze pro nabytí držby na základě kupní smlouvy, kdy si kupující mohl započítat držbu prodávajícího.⁶⁸ Kromě singulárně sukcese není možné hovořit ani o univerzální sukcesi. Proto držba nemůže přejít na dědice jako dědictví.⁶⁹

2.6 Obsah držby

Již na začátku práce při vymezení pojmu držby byly naznačeny dvě složky, které držbu vymezují. Jedná se o *corporalis possessio* a *animus possidendi*. O držbě můžeme mluvit pouze tehdy, jsou-li obě složky přítomny současně.

2.6.1 Corporalis possessio

Corporalis possessio znamená fyzické ovládnutí věci.⁷⁰ Vyjadřuje se tím velmi úzký vztah, jaký má osoba k věci mít.⁷¹ Požadavek velmi úzkého vztahu k věci dokládá i přístup některých římských právníků, kteří tento pojem chápali jako tělesné dotknutí se věci.⁷² V řadě případů však toto pojetí není příliš praktické. Jak uvádí Madeyski, ve svém důsledku to totiž znamenalo, že kdo movitou věc neuchopil do svých rukou, resp. na nemovitou věc nevstoupil, nedržel.⁷³

Je však otázkou, zda má být *corporalis possessio* ztotožňováno pouze s takto úzkým vztahem k věci spočívajícím ve fyzickém kontaktu. Pokud by tomu tak mělo být, znamenalo by to značné omezení držby. Římské právo však uznávalo držbu i tam, kde takto úzký vztah

---

⁶⁷ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 49 – 50

⁶⁸ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...*s. 278

⁶⁹ DOSTALÍK, Petr. Držba věci nebo držba práva? Historická polemika. In DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel. *200 let Všeobecného občanského zákoníku*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 530

⁷⁰ DAJCZAK, Wojciech a kol. *Právo římské: základy soukromého práva*. 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. s. 171

⁷¹ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 163

⁷² MADEYSKI, Stanisław. *Zarys nauki o posiadaniu jako podstawa do wykładu powszechnego prawa prywatnego austriackiego*. Kraków: nakład autora: skład główny w Księgarni J. K. Żupańskiego & K. J. Heumanna, 1887. s. 35 přeložil diplomant

⁷³ Tamtéž, s. 36

k věci nebyl naplněn. Jako příklad lze uvést následující fragment z Digest: „*Quidam recte putant columbas quoque, quae ab aedificiis nostris volant, item apes, quae ex alveis nostris evolant et secundum consuetudinem redeunt, a nobis possideri.*“⁷⁴

Z toho vyplývá, že naše fyzické ovládnutí věci nemusí být zcela bezprostřední v tom smyslu, že bychom věc museli mít stále v ruce nebo jinak na ni fyzicky působili. Výše uvedené pojetí *corporalis possessio* tedy není zcela přesné.

S přesnější definicí přišel Savigny. Ten *corporalis possessio* chápe jako možnost bezprostředně působit na věc a všechny ostatní z takového působení vyloučit.⁷⁵ Oproti předchozímu, příliš hmotnému pojetí, je tato definice širší. Zahrnuje totiž i případy, kdy držitel věc přímo fyzicky neovládá (nemá ji v ruce apod.), přesto jeho držba stále trvá. Znakem *corporalis possessio* je tedy možnost bezprostředního působení. Tato možnost musí být dána vždy, abychom mohli o držbě hovořit.⁷⁶ Naopak přímý fyzický kontakt s věcí nemusí být po celou dobu trvání držby naplněn. Z toho důvodu nedochází k zániku držby v případě poskytnutí věci při výprose (*precariu*). Půjčitel (vlastník věci, popř. jiný držitel) předává věc k užívání prekaristovi s tím, že může kdykoliv žádat její vrácení.⁷⁷ Tím mu zůstala držba věci zachována, protože stále má možnost si věc kdykoliv vzít zpět a užívat ji sám. Totéž platilo i pro pronajímatele.

Corporalis possessio byla podstatným znakem držby a držba proto mohla zůstat zachována pouze tak dlouho, dokud *corporalis possessio* trvá. Ne vždy však bylo snadné určit, zda tu *corporalis possessio* ještě je nebo již odpadlo: „*Rem, quae nobis subrepta est, perinde intellegimur desinere possidere atque eam, quae vi nobis erepta est. Sed si is, qui in potestate nostra est, subriperit, quamdiu apud ipsum sit res, tamdiu non amittimus possessionem, quia per huiusmodi personas acquiritur nobis possessio. Et haec ratio est, quare videamur fugitivum possidere, quod is, quemadmodum aliarum rerum possessionem intervertere non potest, ita ne suam quidem potest.*“⁷⁸

---

⁷⁴ Paulus Dig 41, 2, 3, 16.: „*Někteří se správně domnívají, že holubi, kteří odlétají z budov, stejně jako včely, které odlétají z úlů, a mají ve zvyku se vracet, máme v držbě.*“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického překladu Samuela P. Scotta a latinského opisu digest dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

⁷⁵ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 125

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo*... s. 246

⁷⁸ Gaius, Dig. 41, 2, 15: „*J sme srozuměni s tím, že přestáváme držet majetek, který nám byl ukraden, právě tak jako bychom o něj byli násilně připraveni. Ale kdyby nám měla něco ukradnout osoba nad níž vykonáváme moc, neztratíme držbu tak dlouho, dokud tato věc nezůstane v jejích rukou; Z toho důvodu získáváme držbu my prostřednictvím těchto osob. Důvodem proč se považujeme za držitele uprchlého otroka je ten, že tak jako my nemůžeme přijít o držbu věci, které má on, tak obdobně nemůžeme přijít ani o něho.*“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického překladu Samuela P. Scotta a latinského opisu digest dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

Corporalis possessio zůstává držiteli, který sice ztratil věc, ale ta zůstala ve sféře jeho vlivu, např. v jeho domě. Stále má totiž možnost věc najít a užívat. Zpravidla bude také vědět, kde hledat. Aby ztráta věci byla překážkou držby, musí být naprostá a trvalá.⁷⁹ Až od tohoto okamžiku držitel totiž ztrácí možnost bezprostředně působit na věc. Příkladem, kdy zaniká *corporalis possessio* a s ním i samotná držba, je útěk zvířete: „...*Quidquid autem eorum ceperis eo usque tuum esse intellegitur, donec tua custodia coercetur: cum vero evaserit custodiam tuam et in naturalem libertatem se receperit, tuum esse desinit et rursus occupantis fit. Naturalem autem libertatem recipere intellegitur, cum vel oculos tuos efugerit vel ita sit in conspectu tuo, ut difficilis sit eius persecutio.*“⁸⁰ Lze tedy uzavřít, že *corporalis possessio* spočívá v možnosti bezprostředně působit na věc a držba jako taková potom trvá tak dlouho, jak dlouho má držitel tuto možnost.

Zatím byla řeč o možnosti bezprostředně působit na věc, avšak nebylo objasněno, v čem má ono bezprostřední působení spočívat. Odpověď na tuto otázku lze dovodit ze samotného vymezení pojmu držby. Držba bývá často vymezena pomocí jiného právního institutu, kterým je vlastnické právo. Vlastnické právo se často definuje jako právní panství, zatímco držba jako panství faktické.⁸¹ Společným znakem držby a vlastnického práva je, že obě mají poskytovat panství nad věcí. Tento zastaralý pojem ovšem neznamena nic jiného, než všeobecnou moc.⁸² Držitel má mít tedy neomezenou možnost s věcí nakládat. Pokud takovou možnost trvale ztratí, pozbývá i držbu. Tak je tomu v případě krádeže věci nebo vypuzení z držby: „*Naturaliter interrumpitur possessio, cum quis de possessione vi deicitur vel alicui res eripitur. Quo casu non adversus eum tantum, qui eripit, interrumpitur possessio, sed adversus omnes. Nec eo casu quicquam interest, is qui usurpaverit dominus sit nec ne: ac ne illud quidem interest, pro suo quisque possideat an ex lucrativa causa.*“⁸³

---

⁷⁹ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva...* s. 87

⁸⁰ Institutione Iustiniani 2,1,12: „...Každé divoké zvíře, které ulovíš, bude za tvé vlastnictví považováno tak dlouho, dokud ho budeš ovládat. Jestliže však z tvého ovládnání vyvázne a znovu získá přirozenou svobodu, přestane být tvoje a stane se vlastnictvím toho, kdo ho ovládne jako další. Za znovunabytou se svoboda považuje tehdy, když ti zvíře zmizelo z dohledu, nebo když ho sice ještě vidíš, ale jeho pronásledování je obtížné.“ Iustiniani institutiones. Justiniánské instituce. Přeložil Peter BLAHO. Praha: Karolinum, 2010. Fontes iuris Romani. S. 94 – 96

⁸¹ HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského...* s. 208 a 215

⁸² Tamtéž, s. 215

⁸³ Digesta 41.3.5: „Držba se přirozeně ruší, když je někomu násilně odňata, nebo mu je ukraden majetek. V takovém případě je držba zrušena nejen vůči tomu, kdo majetek ukradl, ale vůči každému. Ani za těchto okolností není rozdíl, zda ten, kdo se zmocnil držby je vlastníkem, nebo ne. Také není podstatné, zda se držby ujal, aby ji měl pro sebe, nebo za účelem zisku“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického překladu Samuela P. Scotta a latinského opisu digest dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

2.6.2 *Animus possidendi*

Samotná možnost bezprostředně na věc působit držbu ještě nezakládala. Musel k ní přistoupit další pojmový znak držby, kterým byla vůle toho, kdo se měl stát držitelem. Nejednalo se o libovolnou vůli směřující k působení na věc, vůle musela být kvalifikovaná. Držbu totiž mohla založit pouze vůle nakládat s věcí jako s vlastní (*animus possidendi*).⁸⁴ To je velice důležitý aspekt odlišující držbu od jiných vztahů, jejichž předmětem jsou věci. O tom, v jakém poměru jsou vůle držitele a vůle vlastníka, již byla řeč. Na tomto místě je však třeba upozornit, že někdy se rozlišuje *animus possidendi* a *animus domini*.⁸⁵ *Animus domini* je užíván ve stejném významu, jaký byl výše přiřazen *animu possidendi*, tedy jedná se o vůli nakládat s věcí jako s vlastní. Někteří autoři vedle *animu domini* v souvislosti s odvozenou držbou hovoří o *animu possidendi*, kterému přikládají jiný význam. Tomuto problému je věnována pozornost na jiném místě práce. Nyní je však třeba zdůraznit, že v práci se pod pojmem *animus possidendi* rozumí pouze vůle nakládat s věcí jako s vlastní.

2.7 Držba a detence

Jak bylo poznamenáno, *animus possidendi* slouží jako jistý odlišující faktor. Nyní je vhodné odlišit držbu od jiného vztahu k věci, detence. Detence neboli *naturalis possessio* (přirozená držba)⁸⁶, jak ji nazývalo římské právo, byla stejně jako skutečná držba faktickou mocí nad věcí. Oproti držbě však postrádala vůli nakládat s věcí jako s vlastní (*animus possidendi*).⁸⁷ Bylo by chybou se domnívat, že detentor nemá žádnou vůli ohledně výkonu moci nad věcí. Určitou vůli mít musí, avšak nikoliv tu, která směřuje k nakládání s věcí jako s vlastní.⁸⁸ Vůle detentora se nazývala *animus detinendi*.⁸⁹ Kromě vůle musel mít detentor vědomost o tom, že se určitá věc v jeho moci nachází.⁹⁰ Opačného názoru byl Randa, který tvrdil, že detence nevyžaduje vědomí ani vůli s věcí nakládat. Proto za detentora považoval i toho, v jehož skříni se nachází věc bez jeho vědomí.⁹¹ S uvedeným názorem nelze souhlasit. U detence, stejně jako u držby, musí být naplněn znak *corporalis possessio* (možnost bezprostředního působení na věc). Ten, kdo o věci neví, postrádá možnost jakkoliv na věc působit a tento znak není naplněn.⁹²

---

⁸⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 148

⁸⁵ MADEYSKI, Stanisław. *Zarys nauki o posiadaniu*... s. 41 – 42, rovněž SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 147 – 148

⁸⁶ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo*... s. 228

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*... s. 163 - 164

⁸⁹ BUBELOVÁ, Kamila. *Držitel – detentor nebo possessor?*...s. 31

⁹⁰ Tamtéž

⁹¹ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva*... s. 8

⁹² BUBELOVÁ, Kamila. *Držitel – detentor nebo possessor?*...s. 31

Obsah vůle detentora vychází především z právního důvodu, na jehož základě vykonává nad věcí faktickou moc. V římském právu mohl právní důvod detence vést pouze k nabytí věcného práva k věci cizí nebo obligačního práva.⁹³ S tímto souvisí otázka, kdo všechno mohl být detentorem, resp. jakými konkrétními právními důvody mohla být detence založena.

Detenci zakládaly určité obligační vztahy, jimž bylo společné, že se jedna strana zavázala druhé straně poskytnout dočasně věc, aby na ni mohla působit⁹⁴, tj. užívat ji či jinak s ní nakládat. Tak tomu bylo u nájmu, kdy se nájemce ujal věci, aby ji užíval.⁹⁵ Obdobně se detentorem stával pachtýř, jehož vůle směřovala kromě užívání věci i k požívání.⁹⁶ Ani nájemce, ani pachtýř nenabývali k věci žádné věcné právo. Jejich oprávnění bylo ryze obligační, takže se sami nemohli bránit v případě neoprávněných zásahů třetích osob. Proto se museli domáhat na pronajímateli, resp. propachtovateli, aby jim zajistil nerušené užívání, resp. požívání věci.⁹⁷ Ochrana detentora byla v tomto směru omezená. Kromě nájmu a pachtu zakládala detenci rovněž smlouva o úschově. Depozitářova vůle nesměřovala k užívání věci, kterou přijal do úschovy, ale pouze k její ochraně do doby, kdy deponent požádal o vydání věci.⁹⁸ Ani v tomto případě depozitáři jako detentorovi nenáležela žádná věcněprávní ochrana, které by se mohl domáhat v případě, kdyby věc byla např. odcizena nebo do detence bylo jinak protiprávně zasazeno.⁹⁹ Za určitých okolností se detentorem mohl stát v rámci příkazní smlouvy (mandatum) mandatář. Závazek mandatáře spočíval v bezplatném obstarání určité věci pro mandanta, popř. třetí osobu. Mandatář při obstarání záležitosti jednal fakticky i právně.¹⁰⁰ Jednání mandatáře se mohlo týkat také určité věci. Mohlo jít o situaci, kdy se mandatář zavázal obstarat prodej věci, která byla ve vlastnictví mandanta. V takovém případě bylo nutné, aby měl věc ve své dispozici a mohl ji předat kupci. Ani v tomto případě však mandatář neměl vůli nakládat s věcí jako s vlastní. Rozhodující byla vůle mandanta, který rozhodl o tom, že věc má být prodána (a případně i za jakou cenu)¹⁰¹. Mandatářova vůle směřovala pouze ke splnění příkazu.

Vedle obligačních vztahů se detence vyskytuje i u některých vztahů věcněprávních, a to těch, jejichž obsahem je věcné právo k věci cizí. Takovým věcněprávním vztahem je služebnost *ususfructu*: „*Usus fructus est ius alienis rebus utendi fruendi salva rerum*

---

⁹³ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 228

⁹⁴ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 163

⁹⁵ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 393

⁹⁶ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 253

⁹⁷ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 66 - 68

⁹⁸ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 381

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 77

¹⁰¹ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 257 - 258

substantia.¹⁰² Šlo o osobní služebnost, která zanikala nejpozději smrtí oprávněného (usufruktáře). Usufruktář mohl užívat cizí věc a brát z ní plody.¹⁰³ Aby mohl svá oprávnění vykonávat, bylo nutné, aby mohl na věc fakticky působit. Toto působení však nebylo neomezené. Usufruktář nemohl žádným způsobem měnit podstatu věci: „*Usufructuarius novum tectorium parietibus, qui rudes fuissent, imponere non potest, quia tametsi meliorem excolendo aedificium domini causam factururus esset, non tamen id iure suo facere potest, aliudque est tueri quod accepisset an novum faceret.*“¹⁰⁴ Usufruktáře nelze považovat za držitele, protože nemůže nakládat s věcí jako s vlastní. Proto je třeba jeho postavení posoudit jako detenci. Ve stejné situaci byl i oprávněný ze služebnosti užívání (usus), jehož oprávnění bylo pouze užší, jelikož nemohl věc požívat.¹⁰⁵

Ve všech případech detence, které byly výše rozebrány, chybí *animus possidendi*. To však není jejich jediný společný znak. Pro skupinu detencí založených obligací platí, že pro ně není stanova ochrana vůči třetím osobám. Detentor pouze může žádat po druhé straně, aby ho před neoprávněnými zásahy třetích osob ochránila a dostála tak svým smluvním povinností. Jinak tomu bylo u usufruktu, kde se usufruktář mohl domáhat ochrany svého požívacího práva prostřednictvím zvláštní žaloby *vindicatio ususfructus*, která směřovala proti vlastníku věci zatížené služebností.¹⁰⁶ Za Justiniána mu byla poskytnuta žaloba i proti třetím osobám (*actio confessoria*).¹⁰⁷ Kromě toho zde byly interdikty, jimiž se poskytovala ochrana výkonu této služebnosti proti vlastníku i třetím osobám.¹⁰⁸ Tento odlišný přístup v ochraně detentora byl dán zřejmě specifickou povahou věcných práv k věci cizí (včetně usufruktu) spočívající v tom že šlo o práva absolutní.¹⁰⁹ Jako absolutní právo poskytovala služebnost usufruktu oprávněnému přece jen silnější postavení, než uvedená práva obligací. Zásadní rozdíl oproti obligacím spočíval v tom, že věcná práva měla trvalejší charakter (usufructus se často sjednával na dobu života¹¹⁰). Zavazovala každého vlastníka zatížené věci¹¹¹, tedy

---

¹⁰² Digesta 7.1.1: „*Ususfructus je právo užívat a požívat cizího majetku za současného neporušení jeho podstaty.*“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického překladu Samuela P. Scotta a latinského opisu digest dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

¹⁰³ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 249-250

¹⁰⁴ Digesta 7.1.44 „*Usufruktáři je zakázáno pokládat novou omítku na nerovné stěny; protože i kdyby vylepšením domu došlo ke zlepšení vlastnických podmínek, nemůže to učinit svévolně. Jedna věc je pečovat o to, co obdržel, jiná vytvářet něco nového.*“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického překladu Samuela P. Scotta a latinského opisu digest dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

¹⁰⁵ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 254

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 251 – 252

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 252

¹⁰⁹ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 190

¹¹⁰ Tamtéž, s. 195

i právního nástupce. Tím poskytovala oprávněnému vyšší míru jistoty v zachování jeho práv k cizí věci. Snad i z tohoto důvodu římské právo připustilo vyšší úroveň ochrany práv usufruktáře oproti ostatním detentorům.

Ze služebnosti usufruktu se později vyvinula nová koncepce, která spočívala v rozšíření držby i na práva. Z toho důvodu byla označována za držbu práva. Římské právo zpočátku držbu práva ani jiných hmotných věcí vůbec nepřipouštělo.¹¹² Držba práva se nejdříve uchytila u práva poživacího, později držba práva zahrnovala i držbu dalších služebností.¹¹³

2.8 Klasifikace držby

Již v úvodu bylo upozorněno na skutečnost, že samotný pojem držby není jednoznačný. Existují totiž různé druhy držby vykazující svá specifika. Zejména účinky držby a možnosti její právní ochrany se často liší v závislosti na druhu.

2.8.1 Possessio civilis

Possessio civilis v překladu znamená „civilní držba“.¹¹⁴ Civilní držba vykazuje všechny výše uvedené podstatné znaky držby. Šlo tedy o faktickou moc nad věcí (*corporalis possessio*) vykonávanou s vůlí držet věc pro sebe (*animus possidendi*).¹¹⁵ Uvedené znaky však samy o sobě nepostačovaly k tomu, aby držba byla uznána za civilní. Slovo „civilní“ v názvu tohoto druhu držby poukazuje na vztah k *ius civile* (civilnímu římskému právu). Tento vztah spočíval v tom, že držbu civilní právo uznalo, tzn., spojovalo s ní právní následky.¹¹⁶ Civilní držba tedy měla povahu právní skutečnosti. Jak bylo řečeno, naplnění *corporalis possessio* a *animus possidendi* ještě k civilní držbě nevedlo. Protože s civilní držbou byly spojeny poměrně významné právní následky, je logické, že se na ni kladly vyšší požadavky. Tímto požadavkem bylo, aby se držba zakládala na *spravedlivém důvodu* (*iusta causa*). Za *spravedlivý důvod* se považoval takový právní důvod, který vedl k nabytí vlastnického práva.¹¹⁷ K nabytí vlastnického práva však nedošlo z důvodu vadného postupu spočívajícího buď v nedodržení formy předepsané pro právní jednání, nebo z důvodu nedostatku oprávnění převodce ke zcizení věci.¹¹⁸

V konkrétním případě mohlo dojít k tomu, že nabyvatel v dobré víře koupil věc od nevlastníka, například od dědice, který se domníval, že předmět koupě byl součástí

---

¹¹¹ Tamtéž, s. 192

¹¹² DAJCZAK, Wojciech a kol. *Právo římské: základy soukromého práva...*s.171

¹¹³ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 164

¹¹⁴ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 227

¹¹⁵ Tamtéž

¹¹⁶ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 57 – 58

¹¹⁷ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 197

¹¹⁸ Tamtéž s. 224 - 225

pozůstalosti, zatímco šlo o věc zůstaviteli pouze vypůjčenou. Za těchto okolností mohl držitel vlastnické právo vydržet: „*Unde in rebus mobilibus non facile procedit, ut bonae fidei possessori usucapio competat, quia qui alienam rem vendidit et tradidit, furtum committit; idemque accidit etiam, si ex alia causa tradatur. Sed tamen hoc aliquando aliter se habet; nam si heres rem defuncto commodatam aut locatam vel apud eum depositam existimans eam esse hereditariam, vendiderit aut donauerit, furtum non committit; ...*“¹¹⁹

Příkladem vady zcizovacího právního jednání může být případ, kdy jako forma převodu vlastnického práva k mancipační věci byla zvolena tradice.¹²⁰

Právních důvodů, které mohly být posouzeny jako spravedlivé, a tím založit civilní držbu, nebylo příliš mnoho. Lze mezi ně zařadit některé tituly odvozeného nabytí vlastnického práva jako je kupní a darovací smlouva. Dále mohlo jít např. o věno, odkaz nebo dědictví.¹²¹ Mezi právní následky, které mohla držba přivodit, patřilo *usucapio* (vydržení).¹²² Aby mohlo k vydržení dojít, nestačilo, že se držba zakládala na spravedlivém důvodu. Dále se vyžadovala dobrá víra držitele a také způsobilost předmětu držby k vydržení.¹²³ Ne každá věc mohla být totiž vydržena. Některé věci byly z vydržení vyloučeny zcela, bez ohledu na dobrou víru jejich držitele. Mezi věci takto vyloučené z vydržení patřily věci kradené a věci získané násilím.¹²⁴ Civilní držba, která vedla k vydržení, bývala označována *possessio ad usucapionem*.¹²⁵ Lze ji považovat za zvláštní kategorii civilní držby, protože vykazuje všechny její znaky a některé další navíc.

2.8.2 Possessio ad interdicta

Possessio ad interdicta neboli interdiktní držba byla dalším druhem držby, které římské právo znalo. Název držby zde vychází z názvu právního prostředku její ochrany, jímž byl interdikt. Systematicky patřily interdikty mezi mimořádné prostředky magisterské. Mimořádné prostředky umožňovaly prétorovi poměrně vysokou flexibilitu. Mohl je použít tam, kde ochrana prostředky civilního práva byla nedostatečná (nebo žádná) a takový postup

---

¹¹⁹ Gaius, 2,50: „*Proto při movitých věcech přísluší držiteli v dobré víře vydržení jen zřídka: protože ten, kdo prodal a předal cizí věc, dopouští se krádeže. A stejně je tomu i (tehdy), když se (věc) předává z důvodu jiného. Ale někdy to přece jen bývá jinak: neboť nedopouští se krádeže dědic, který by prodal či daroval nějakou věc, kterou pokládá za součást pozůstalosti, ač byla zemřelému jen půjčena, pronajata nebo dána do úschovy...*“ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Přeložil Jaromír KINCL. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 106 - 107

¹²⁰ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...s. 227*

¹²¹ Tamtéž, s. 227 – 228

¹²² Tamtéž, s. 276

¹²³ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II... s. 223*

¹²⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes... s. 68*

¹²⁵ Tamtéž

považoval za vhodný.¹²⁶ V tomto ohledu vytvářela držba poměrně dobré podmínky pro působení prétorského práva, jelikož možnost ochrany držby prostředky civilního práva byla omezena.

Interdiktní držba byla držba, které prétor poskytoval právní ochranu prostřednictvím interdiktů.¹²⁷ Okruh chráněných držitelů byl poměrně široký, protože prétor při rozhodování o poskytnutí ochrany nezkoumal, zda se držba zakládá na spravedlivém důvodu, ani poctivost držitele.¹²⁸ Jinými slovy, držitelem mohl být vlastník, civilní držitel, držitel v dobré i ve zlé víře. Vyšlo-li však v řízení najevo, že ten, kdo drží, získal držbu násilím, tajně nebo výprosou, byla mu ochrana odepřena.¹²⁹ Otázkou však zůstává, proč prétor neposuzoval ostatní aspekty držby, jako byla poctivost držitele, spravedlivý titul apod. Důvod je ten, že interdiktní ochrana mířila primárně na jednání, které bylo samo o sobě protiprávní, avšak kromě samotného práva zasahovalo také držbu. Prétor tedy postihoval především protiprávní jednání, na kvalitě držby již tolik nezáleželo. V podstatě v každém z držebních (possessorních) interdiktů lze najít prvek ochrany před protiprávností. Interdikty *uti possidetis* a *utrubi* chrání před užitím násilí proti tomu, komu zůstane držba věci, o níž se vede spor.¹³⁰ Interdikty *de vi* a *de vi armata* zase postihují toho, kdo se ujal držby pozemku pomocí násilí nebo ozbrojeného násilí.¹³¹ V uvedených případech byla chráněna osobní práva držitele, resp. jeho tělesná integrita před případnými útoky. Účel interdiktů *de precario* byl blíže popsán výše. Lze uzavřít, že každý z uvedených interdiktů měl za cíl ochránit držitele před újmou na jeho právech a takto zprostředkovaně poskytoval ochranu i držbě. Bylo by však nelogické, kdyby se taková právní ochrana poskytovala tomu, kdo sám jednal protiprávně. Proto se ochrany nemohl dovolat ten, kdo sám získal držbu násilím, tajně nebo výprosou. Další důvod, proč se prétor blíže nezabýval vlastnostmi držby při poskytování ochrany, spočívá v povaze interdiktního řízení. Vydáním interdiktů nedošlo v řadě případů k definitivnímu vyřešení sporu.¹³² Prétor se v interdiktním řízení nezabýval otázkou vlastnického práva k předmětu sporu¹³³. Často následoval spor o vlastnické právo, v němž mělo dojít ke konečnému řešení. Na interdiktní řízení se proto nahlíželo spíše jako na prozatímní řešení sporu a nebylo tedy nutné v něm vyřešit všechny související otázky.

---

¹²⁶ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 127

¹²⁷ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...*s. 229

¹²⁸ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl I...* s. 32 – 33

¹²⁹ Tamtéž

¹³⁰ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 199 – 200

¹³¹ Tamtéž, s. 201

¹³² SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl I...* s. 33

¹³³ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...*s. 243

V porovnání s civilní držbou bylo požadavků kladených na interdikt ní držbu o něco mén ě. Lze tedy říci, že *possessio ad interdicta* je zahrnuta v *possessio civilis*. Opačné pravidlo však neplatí.¹³⁴

2.8.3 Possessio vitosa

Possessio vitosa v překladu znamená vadná držba.¹³⁵ Jejím opakem je držba bezvadná. Dělení držby na vadnou a bezvadnou se děje na základě způsobu jejího nabytí. Držba se považovala za vadnou, pokud byla nabyta násilím, tajně nebo výprosou (*vi, clam, precatio*).¹³⁶ Násilné jednání může mít charakter *vis absoluta* i *vis compulsiva*. V případě *vis absoluta* šlo o to, že jedna osoba vynucuje po jiné osobě určité jednání za použití fyzické síly¹³⁷ - v našem případě vzdání se držby. Tak tomu bylo v případě, když někdo, ať už se zbraní nebo bez zbraně, fyzicky zaútočil na držitele pozemku v úmyslu ho z něho vyhnat a sám mít pozemek pro sebe. Vůle dosavadního držitele vzdát se držby pozemku zde chyb ěla. Držbu pozbyl pouze z důvodu ztráty *corporalis possessio*, nikoliv však *animu possidendi*. Vypuzení z držby nemuselo být nutně přímo fyzické, ale mohlo spočívat i v jiném jednání. Dosavadní držitel mohl být donucen pod psychickým nátlakem, omezujícím jeho vůli, aby se držby vzdal. K vynucení jednání se v tomto případě užívá výhrůžky (*vis compulsiva*).¹³⁸ Výhrůžka musela být protiprávní a musela obsahovat značnou újmu, dostatečně zstrašující k tomu, aby přinutila adresáta k jednání, tj. aby se stala příčinou jednání vyhrožovaného¹³⁹. V konkrétním případě mohlo jít o hrozbu újmou na zdraví nebo na majetku. Nemuselo jít ani o zdraví či majetek držitele, ale i blízkých osob.¹⁴⁰ *Vis compulsiva* vůli držitele nevyklučovala, ale podstatně omezovala.¹⁴¹ Za těchto okolností držitel zpravidla neztrácel *corporalis possessio*, jelikož možnost na věc bezprostředně působit mu odňata nebyla. Držbu však pozbyl v důsledku ztráty *animu possidendi*, protože se sám ze své vůle, byť omezené, rozhodl nemít věc ve své moci.

¹³⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 56 – 57

¹³⁵ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...*s. 230

¹³⁶ Tamtéž

¹³⁷ MELZER Filip in MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419 - 654.* Praha: Leges, 2014. s. 779

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 97 – 98

¹⁴⁰ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...*s. 201

¹⁴¹ MELZER Filip in MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419 - 654.* Praha: Leges, 2014 s. 779

Držba je vadná také tehdy, byla-li nabyta tajně. O tajné nabytí držby se jedná tehdy, když nabyvatel úmyslně zatají nabytí držby před dosavadním držitelem.¹⁴² Vadnou držbu věci má z tohoto důvodu zloděj.

Poslední důvodem zakládajícím vadnou držbu byla výprosa (*precario*). Prekarista byl považován za odvozeného držitele.¹⁴³ V okamžiku kdy odmítl vydat výprosu zpět půjčitel, stal se z něho skutečný držitel, protože pojal úmysl mít věc pro sebe (*animus possidendi*). Jeho držba se však stávala vadnou se všemi důsledky z toho vyplývajícími.

Rozlišování držby na vadnou a bezvadnou nemá jen teoretické opodstatnění. Praktickou relevanci má především ve vztahu k vydržení. Vadná držba totiž nemohla vést k vydržení. Nejvýrazněji se toto pravidlo projevilo u věcí kradených a získaných násilně, protože tyto věci byly vyloučeny z vydržení zcela a vlastníky se nemohli stát ani právní nástupci nabyvatele, byť byli sami v dobré víře.¹⁴⁴ Vadná držba měla i další praktický dopad, a to na případnou právní ochranu nabyvatele. Tomu, kdo nabyl držbu věci násilím, tajně nebo výprosou, nepříslušela právní ochrana vůči původnímu držiteli, jemuž držbu takovým způsobem odňal.¹⁴⁵ V konečném důsledku to znamenalo, že původní držitel se mohl sám beztrestně ujmout opět držby, a to i násilím, tajně nebo výprosou: „...*namque eum, qui a me vi clam aut precario possidet. Inpune deicio.*“¹⁴⁶ Určité způsoby násilí směřujícího k navrácení držby však byly přeci jen zapovězeny. Šlo především o použití zbraně. Kdyby se původní držitel k takové svépomoci uchýlil, mohl by se nabyvatel proti němu dovolat právní ochrany i přes vadnost své vlastní držby: „*Interdum tamen etsi eum vi deiecerim, qui a me vi aut clam aut precario possederit, cogor ei restituere possessionem, veluti si armis eum vi deiecerim: nam propter atrocitatem delicti in tantum patior actionem, ut omni modo debeam ei restituere possessionem. Armorum autem appellatione non solum scuta et gladios et galeas significari intellegemus, sed et fustes et lapides.*“¹⁴⁷

---

¹⁴² ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 2, (§§ 285 až 530).* Praha: V. Linhart, 1935. s. 179

¹⁴³ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...*s. 164

¹⁴⁴ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...*s. 223

¹⁴⁵ DAJCZAK, Wojciech a kol. *Právo římské: základy soukromého práva.* 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. s. 176

¹⁴⁶ Gaius 4, 154: „...*Neboť toho, kdo ode mne získal držbu násilím, nebo potajmu, nebo jako výprosu, mohu vyhnat beztrestně.*“ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách.* Přeložil Jaromír KINCL. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 302-303

¹⁴⁷ Gaius 4, 155: „*Někdy ovšem, i kdybych násilím vyhnal toho, kdo ode mne získal držbu násilím, nebo potajmu, nebo jako výprosu, jsem přece nucen mu držbu navrátit: například kdybych jej vyhnal se zbraní v ruce. Neboť vzhledem k tvrdosti protiprávního zásahu jsem žalobou zavázán tak, že mu za všech okolností musím držbu vrátit. Pod názvem „zbraně“ nechápejme však pouze štíty a meče a přilby, ale i klacky a kamení.*“ GAIUS.

2.8.4 *Possessio bonae fidei a possessio malae fidei*

Tradičně se rozlišuje držba v dobré víře (*bonae fidei possessio*) a ve zlé víře (*malae fidei possessio*).¹⁴⁸ Dobrá víra zde vyjadřuje vědomost držitele o jistých právně relevantních skutečnostech.¹⁴⁹ Uvedené dělení držby potom závisí na posouzení postavení samotného držitele z hlediska možnosti jeho vědomostí o právně významných skutečnostech držby, kterými jsou zejména právní důvod držby, osoba předchozího držitele a předmět držby.

Držitelem v dobré víře je takový držitel, který si není vědom toho, že by svou držbou mohl působit jiné osobě újmu¹⁵⁰, a ani si toho s ohledem na všechny okolnosti konkrétního případu vědom být nemusel.¹⁵¹ Proto není důležité pouze subjektivní přesvědčení držitele o nepůsobení újmy, ale i legitimita tohoto přesvědčení. Z toho důvodu nebude v dobré víře držitel, který je sice přesvědčen, že svou držbou nepůsobí nikomu újmu, ale objektivně si tento úsudek nemohl učinit. Posuzování dobré víry držitele se věnuje i tento fragment z digest: „*Si quis, cum sciret venditorem pecuniam statim consumpturum, servos ab eo emisset, plerique responderunt eum nihilo minus bona fide emptorem esse, idque verius est: quomodo enim mala fide emisse videtur, qui a domino emit? Nisi forte et is, qui a luxurioso et protinus scorto daturu pecuniam servos emit, non usucapiet.*“¹⁵² Zde uvedená okolnost není dostatečná k tomu, aby mohla narušit držitelovu dobrou víru.

Od *possessio bonae fidei*, resp. *malae fidei* musí být odlišen další druh držby, a to *possessio iusta*, resp. *iniusta*.¹⁵³ U tohoto druhu držby byl jediným kritériem soulad s právním pořádkem.¹⁵⁴ Vědomost držitele o případném porušení práva nebo o jakékoliv jiné újmě nebyla pro posouzení oprávněnosti držby relevantní. Proto se mohlo stát, že držba mohla být protiprávní (*iniusta*), avšak sám držitel byl v dobré víře. K tomu mohlo dojít tehdy, pokud držitel nevěděl o skutečnostech zakládajících protiprávnost a ani o nich vědět nemusel.

Učebnice práva ve čtyřech knihách. Přeložil Jaromír KINCL. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 302-303

¹⁴⁸ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 164

¹⁴⁹ TÉGL, Petr. Další úvahy o dobré víře v subjektivním smyslu [online] *Ad Notam* 6/2007 s. 183 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

¹⁵⁰ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 164

¹⁵¹ K pojmu dobrá víra KORECKÁ, Věra in HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník.* [online]. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

¹⁵² Iulianus Dig. 41.4.8.: „*Když někdo kupuje otroky s vědomím, že prodejce okamžitě prohýří peníze za ně utržené, mnozí se domnívají, že kupující bude přesto v dobré víře; a tento závěr je správný. Jak by mohl být považován za jednatel ve zlé víře ten, kdo koupil otroky od jejich pána, pokud je nekoupil od muže nezřízeného života, který okamžitě své peníze rozhýří za nevěstky, pročez poté nemůže nabýt otroka vydržením?*“ LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. Z anglického překladu Samuela P. Scotta a latinského opisu digest dostupných na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/> přeložil diplomant

¹⁵³ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 229

¹⁵⁴ Tamtéž

2.8.5 Odvozená držba

Odvozená držba představuje zvláštní případ držby, jelikož u ní chybí jeden z jejích podstatných znaků. Přesto ji římské právo uznává a poskytuje právní ochranu. Tuto držbu získává např. zástavní věřitel u ruční zástavy nebo prekarista.¹⁵⁵ Jedná se o situace, kdy určitá osoba má věc ve své faktické moci a má možnost na ni bezprostředně působit, tzn. má *corporalis possessio*, ale nemá vůli nakládat s věcí jako s vlastní.¹⁵⁶ Chybí tedy pojmový znak držby, a to *animus possidendi*. Tak je tomu u prekaristy, který může věc užívat do doby, než je vlastníkem vyzván k jejímu vrácení.¹⁵⁷ *Animus possidendi* nemá ani zástavní věřitel, jemuž byla poskytnuta dlužníková věc jako zástava k zajištění pohledávky. Jeho postavení se vyznačovalo tím, že zastavenou věc mohl mít ve své faktické moci.¹⁵⁸ Nemohl však věc užívat bez domluvy s dlužníkem a odpovídal za zaviněné poškození věci.¹⁵⁹ Poté, co dlužník splnil zástavnímu věřiteli jeho zajištěnou pohledávku, zástavní věřitel musel zastavenou věc vrátit zpět dlužníkovi.¹⁶⁰

Oba uvedené příklady odvozené držby mají společné to, že možnost neomezeného působení na věc byla u nich omezena. Na prvním místě šlo o omezení časové, jelikož ani prekarista, ani zástavní věřitel nevěděli, kdy budou muset věc vrátit původnímu vlastníku. U zástavního věřitele potom byla jeho možnost působit na věc omezena i co do obsahu, jelikož neměl právo věc užívat. V tomto ohledu nebyla odvozená držba plnohodnotnou držbou. Na druhé straně nešlo ani o pouhou detenci, jelikož odvozený držitel měl silnější postavení, než detentor. Mohl například požadovat právní ochranu v obdobném rozsahu jako držitel.¹⁶¹

Na základě výše uvedeného lze tedy shrnout, že podstatou odvozené držby je postoupení jednoho z oprávnění vlastníka, a to práva držet, na jinou osobu. Nedochozí však k převodu vlastnického práva jako takového. Nabyvatelova vůle nesměruje k tomu, aby s věcí nakládal jako s vlastní, nýbrž pouze k tomu, aby se věci ujal.¹⁶²

---

¹⁵⁵ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 164

¹⁵⁶ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 147 – 148

¹⁵⁷ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...*s. 86

¹⁵⁸ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...*s. 318

¹⁵⁹ SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II...* s. 86

¹⁶⁰ Tamtéž

¹⁶¹ KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo...* s. 164

¹⁶² SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 147 - 148

Závěrem je třeba připomenout skutečnost, že existuje i odlišná terminologie, která označuje *vůli nakládat s věcí jako s vlastní* jako *animus domini*. Naopak termínu *animus possidendi* užívá v jiném smyslu, jako vůli nabýt *ius possessionis* (právo věc držet).¹⁶³

2.8.6 *Possessio ficta*

*Possessio ficta*¹⁶⁴ neboli tzv. fiktivní držba.¹⁶⁵ S fiktivní držbou se můžeme setkat v souvislosti s vlastnickými žalobami. Vlastník věci žaluje držitele na vydání věci. Ten však držbu pouze předstírá, aby zakryl skutečnost, že držbu má někdo jiný, nebo se již věci zbavil, popř. věc zanikla, takže věc nadále nedrží. K takovému jednání fiktivního držitele mohlo dojít před i po zahájení řízení.¹⁶⁶ Uvážíme-li, že pasivně legitimovaným v řízení o reivindikační žalobě byl zpravidla držitel věci¹⁶⁷, neměl žalobce situaci jednoduchou, jelikož nemusel vědět, kdo je skutečným držitelem. Dle Justinianánského práva mohl být fiktivní držitel zavázán k vydání věci nebo zaplacení peněžité částky.¹⁶⁸

Římské právo tedy připouštělo reivindikační žalobu i proti osobě, která držitelem ve skutečnosti nebyla. *Possessio ficta* nebylo skutečnou držbou, ale pouze právní konstrukcí, která měla ulehčit vlastníkovu věci řešení jeho situace, kdy sám nemohl znát skutečného držitele.

Zvláštní povaha, jakou má *possessio ficta*, vedla některé právníky k úvaze, že držba není pouze faktický stav, ale v určitých případech může mít povahu práva. S tímto názorem se lze setkat u Savignyho. Savigny bývá poměrně často spojován s pojetím držby jako faktického poměru, resp. skutečnosti.¹⁶⁹ Takový závěr však není zcela přesný. Byl to právě Savigny, kdo vedle faktické povahy držby připouštěl i její právní povahu. Držbu považoval za právo v případech, v nichž právo stanovovalo právní následky spojené s držbou (např. možnost právní ochrany), aniž by zde držba fakticky byla.¹⁷⁰

---

¹⁶³ K rozdílu mezi „*animus possidendi*“ a „*animus domini*“ SMITH, William. *Possessio. A Dictionary of Greek and Roman Antiquities* [online]. John Murray, London, 1875 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/secondary/SMIGRA*/Possessio.html

¹⁶⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 51

¹⁶⁵ SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 54

¹⁶⁶ Tamtéž

¹⁶⁷ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo*... s. 293 - 294

¹⁶⁸ SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*... s. 54

¹⁶⁹ Např. ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl 2, (§§ 285 až 530). Praha: V. Linhart, 1935. s. 71

¹⁷⁰ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 50 - 51

3 Držba v Codexu Thesarianu

3.1 Držba v systematice kodexu

V systematice Codexu Thesarianu¹⁷¹ byla držba zařazena v druhém díle, kde je upravena spolu s vlastnickým právem, děděním, věcnými právy k věci cizí a vydržením.¹⁷² Právní úpravě držby je věnováno relativně dost prostoru. Jde o celou 24. hlavu, která obsahuje 160 odstavců věnovaných držbě. Těchto 160 odstavců se potom člení na paragrafy. Pro účely práce je užíváno čtyřmístné číselné označení jednotlivých ustanovení, kdy první číslice označuje část, druhá hlavu, třetí paragraf a čtvrtá odstavec.

3.2 Pojem držby

Codex Thesarianus (dále též jen „kodex“) vychází ze základního rozdělení věcných práv na práva k věci vlastní a práva k věci cizí. Držba má v tomto kontextu zvláštní postavení. Kodex v 2, 24, § 1, 3 stanoví, že držba patří k pěti druhům věcných práv k věci cizí, avšak za podmínky, že předmětem držby je cizí věc. O držbě věci vlastní kodex hovoří jako o účinku vlastnického práva.¹⁷³

Z uvedeného ustanovení by bylo možné dovozovat, že kodex nechápe držbu jako faktický stav, jak tomu bylo v právu římském, nýbrž s ohledem na zmíněné zařazení mezi věcná práva k věci cizí jako právo. Z následujících ustanovení však jednoznačně vyplývá, že tomu tak není. Dle 2, 24, § 1, 5 se na držbu pohlíží pouze jako na „*fyzické držení*“, kterému zákon přisuzuje účinky věcných práv. Stejně jako v římském právu, ani zde fyzické ovládnutí věci není dostatečné k tomu, aby byla založena držba. Ten, kdo má věc fyzicky ve své moci, musí mít vůli nakládat s ní jako s vlastní.¹⁷⁴ Pro posouzení, zda držba zůstává držiteli zachována, hraje klíčovou roli právě vůle, resp. úmysl ponechat si věc pro sebe. Jinými slovy, pro zachování držby není nezbytnou podmínkou stále fyzické ovládnutí věci. Držba tedy zůstává zachována, ačkoliv se věc nachází u někoho jiného, nebo byla ponechána o samotě.¹⁷⁵

---

¹⁷¹ Blíže k historickým souvislostem kodifikační práce viz HORÁK, Ondřej in MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek I. § 1 - 117*. Praha: Leges, 2013. XXXIII – XXXIV a SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky*. Ostrava: KEY Publishing, 2012. s. 8 - 15

¹⁷² Codex Thesarianus dostupné na <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/CodexThesarianus.htm> přeložil diplomant

¹⁷³ Codex Thesarianus 2, 24, § 1, 4

¹⁷⁴ Codex Thesarianus 2, 24, § 1, 9

¹⁷⁵ Codex Thesarianus 2, 24, § 1, 9

O držbu se nejedná, pokud někdo na věc fyzicky působí za účelem správy, užívání nebo úschovy.¹⁷⁶ Tak je tomu u držby prostřednictvím zástupce, poručníka, příkazce, vypůjčitele a dalších osob, jimž byla věc svěřena za účelem užívání, pachtu, vypůjčení nebo výprosy.¹⁷⁷ Žádná z uvedených osob nemá v úmyslu mít věc pro sebe, ale slovy kodexu ji drží „*jménem jiného*“.¹⁷⁸ Jde tedy o případ, který byl popsán v rámci výkladu o římském právu jako detence.

Kodex rozlišuje tzv. držbu na straně jedné a právo držby na straně druhé. K jejich rozlišení uvádí v 2, 24, § 1, 6 následující příklad: „... *Takže zloděj nebo lupič má držbu uloupené věci. Na rozdíl od toho, komu byla věc odcizena, nemá ale právo držby. To totiž zůstává zachováno tomu, komu byla věc odňata, ačkoliv vlastní držby byl zbaven.*“ V 2, 24, § 1, 7 k tomu dále uvádí: „*Účinky prosté držby se nemálo liší od práva držby, ačkoliv také zloději a lupiči náleží právní ochrana proti neoprávněnému přisvojování si držby třetí osobou. Pouhá držba nemůže v žádném případě sama o sobě bez přistoupení práva držby mít za následek vydržení, nabytí práva užívat věc, ani právo vymáhat věc od třetí osoby, ať už tato není oprávněna k držbě vůbec, nebo má slabší právo. Všechny tyto účinky jsou však vlastní právu držby.*“ Pro držbu platí, co již bylo řečeno mnohokrát. Jedná se o faktický poměr. Právo držby naproti tomu je oprávnění určité osoby mít určitou věc ve své moci a nakládat s ní jako s vlastní. Držba a právo držby jsou dvě odlišné a na sobě nezávislé pojmy. Vlastník má právo držby, ale samotnou držbu vůbec vykonávat nemusí. Jde ovšem o jeho oprávnění. Může se vůči třetím osobám domáhat, aby do něho nezasahovaly a držbu mu umožnily. Naproti tomu zloděj držbu vykonává, ale právní nárok na ni nemá. Prostředky, jakými může svou držbu hájit, jsou velmi omezené.

3.3 Druhy držby

Stejně jako v římském právu, tak i v rámci kodexu lze držbu klasifikovat na základě různých kritérií. Mezi ty klasifikace, které jsou zde uvedeny výslovně, patří rozlišování držby na držbu oprávněnou a neoprávněnou.¹⁷⁹ Kritérium, podle něhož držbu takto dělíme, představuje nabývací titul. Pokud držbu nabýváme na základě koupě, směny, darování a dalších obdobných právních jednání, jedná se o držbu oprávněnou. Uvedená právní jednání jsou totiž dostatečným právním titulem. Naproti tomu, pokud dostatečný právní titul chybí, půjde o držbu neoprávněnou. Tak tomu bude tehdy, pokud se někdo do držby vetře lstí nebo

¹⁷⁶ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 10

¹⁷⁷ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 11

¹⁷⁸ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 10

¹⁷⁹ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 15

za použití násilí.¹⁸⁰ Další klasifikace vychází z přesvědčení věřitele o okolnostech držby. Držba v dobré víře vyžaduje na straně držitele nevědomost, že by držená věc měla být věcí cizí, a neexistenci pochybností o jeho vlastním právu k věci. V opačném případě jde o držitele ve zlé víře.¹⁸¹ Obě uvedené klasifikace obsahově odpovídají klasifikaci, která byla podána výše v rámci výkladu o římském právu. V kodexu je dále v rámci úpravy držby v dobré víře výslovně stanovena domněnka dobré víry držitele. Pokud by tedy nebylo možné zcela dokázat zlou víru držitele, považuje se za držitele v dobré víře.¹⁸²

Jak bylo výše uvedeno, právní úprava držby v kodexu klade důraz na volní složku držby, tj. na vůli držitele mít věc pro sebe. Uvedené lze velmi dobře demonstrovat na další klasifikaci držby. Podle ní rozeznáváme držbu přirozenou a držbu právní.¹⁸³ Kritériem tohoto dělení je způsob, jakým se věc drží. Přirozená držba vždy vyžaduje fyzické ovládní věci s vůlí mít takovou věc pro sebe. Naproti tomu držba právní ob stojí i bez fyzického ovládní věci.¹⁸⁴ Postačí samotná vůle mít věc pro sebe. Je třeba upozornit na to, že nelze zaměňovat přirozenou držbu v kontextu práva římského na straně jedné, s přirozenou držbou v kontextu kodexu. V souvislosti s římským právem je pojem přirozená držba synonymem pro detenci. Zde se však o detenci nejedná, jelikož kromě fyzického ovládní věci musí být dána i vůle s věcí jako s vlastní nakládat. Podle kodexu může mít právní držba dvě podoby. Zaprvé jde o situaci, kdy někdo drží věc jako své vlastnictví a nepochybuje o tom, že věc skutečně vlastní, tedy drží věc v dobré víře.¹⁸⁵ Zadruhé může jít o případ, kdy někdo drží věc, která vlastnický připadá jiné osobě, sice pro sebe, avšak nikoliv v přesvědčení, že jde o jeho vlastní věc.¹⁸⁶ Jako příklad druhé situace se uvádí držba věci, která byla poskytnuta jako zástava nebo výprosa.¹⁸⁷ V zásadě se tedy jedná o obdobu odvozené držby, o níž byla řeč v souvislosti s pojetím držby v římském právu.

3.4 Objekt držby

V právu římském mohla být objektem držby zpočátku pouze hmotná věc. Trvalo dlouhou dobu, než vývoj dospěl k úpravě držby práva. Kodex připouští obojí, jak držbu (hmotné) věci, tak držbu práva, avšak větší důraz klade na držbu věci. Uvedené plyne přímo z textu kodexu, kde se stanoví, že: „*Pouze hmotné věci, kterých se lze dotknout a které mohou být uchopeny,*

¹⁸⁰ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 15

¹⁸¹ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 16

¹⁸² Codex Theresianus 2, 24, § 1, 17

¹⁸³ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 18

¹⁸⁴ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 18

¹⁸⁵ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 20

¹⁸⁶ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 21

¹⁸⁷ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 22

jsou způsobilé skutečné držby.“¹⁸⁸ Držba práva se naproti tomu považuje pouze za obdobu držby věci. Přestože se projevuje navenek činy, jako např. opakované procházení přes cizí pozemek nebo opakované odebírání vody z cizího pozemku, dle kodexu jde pouze o právní konstrukci.¹⁸⁹

Má-li být předmětem držby hmotná věc, musí být její podstata a podoba smyslově zachytitelná. Pouze na takovou věc lze totiž fyzicky působit.¹⁹⁰ Dále se nesmí jednat o věc vyloučenou z právního obchodu, jako jsou věci posvátné a věci sloužící k potřebě všem lidem.¹⁹¹ Z právního obchodu jsou proto vyloučeny věci sloužící k bohoslužbám. Věci sloužící k užívání všem lidem si nikdo nemůže přivlastnit celé, resp. v neomezené míře tak, že by ostatní byli z jejich užívání vyloučeni. Mezi věci sloužící potřebě všem lidem patří např. zdroj vody.¹⁹² Podmínkou držby věci také je, aby věc byla dostatečně identifikována. Kodex stanoví, že „*předmětem držby nemůže být množství neurčitých věcí, o nichž není známo, o jaké věci jde a kolik jich má být*“.¹⁹³ Pokud jde o držbu práva, kodex jí příliš mnoho pozornosti nevěnuje. Z jeho ustanovení však vyplývá, že držet lze práva užívací a požívací. Předmětem držby práva budou často práva související s užíváním cizího pozemku. Jako příklad lze uvést právo pást dobytek na cizím pozemku, právo honitby nebo právo vést vodovodní potrubí přes cizí pozemek.¹⁹⁴

---

¹⁸⁸ Codex Theresianus 2, 24, § 1, 14

¹⁸⁹ Ustanovení 2, 24, § 1, 14 stanoví, že držba práva existuje pouze „*v právním slova smyslu*“

¹⁹⁰ Codex Theresianus 2, 24, § 3, 30

¹⁹¹ Codex Theresianus 2, 24, § 3, 31

¹⁹² Codex Theresianus 2, 1, § 1, 8 – 9

¹⁹³ Codex Theresianus 2, 24, § 3, 32

¹⁹⁴ Codex Theresianus 2, 24, § 4, 45

4 Držba v Hortenově a Martiniho osnově

4.1 Systematika osnov

Hortenova osnova se člení na části, kapitoly a paragrafy. Právní úpravu držby obsahuje druhá část osnovy ve své dvacáté první kapitole, které nese název „*O držbě*“.¹⁹⁵ Jedná se o 50 paragrafů věnovaných této problematice. Kromě těchto ustanovení jsou však důležitá i jiná, která se nachází na jiných místech osnovy. Například úprava způsobilosti k nabytí vlastnického práva obsažená ve dvanácté kapitole se aplikuje rovněž na nabytí držby.¹⁹⁶

Martiniho osnova se člení na části, oddíly a paragrafy. Právní úpravu držby obsahuje druhá část, druhý oddíl, který nese název „*O držbě*“.¹⁹⁷ Celý oddíl obsahuje 43 paragrafy. Ani v tomto případě však není veškerá úprava držby soustředěna zcela na jednom místě. Např. pro objekt držby má význam úprava věcí obsažená v prvním oddílu.¹⁹⁸

4.2 Pojem držby v osnovách

Hortenova ani Martiniho osnova (dále též jen „osnovy“) podstatně nezasahuje do pojmu držby a zachovávají jeho podstatu, jak ji upravovalo právo římské a později i Codex Theresianus. Jedná se tedy o faktický stav vyvolávající právní účinky, který spočívá ve faktické moci nad věcí doprovázené vůlí uchovat si ji pro sebe.¹⁹⁹ Ani způsobilost stát se držitelem nedoznala v osnovách významných změn. Nabytí držbu nemohou pro vadu vůle děti a osoby stížené duševní poruchou. Tito musí být při nabytí zastoupeni, např. svými opatrovníky.²⁰⁰

4.3 Objekt držby

Osnovy připouští jak držbu věci i držbu práva. Podle Martiniho osnovy jsou z držení vyloučeny pouze takové věci, které nelze spotřebovat nebo ocenit.²⁰¹ Držba hmotné věci a držba práva se projevují navenek odlišně. Hmotnou věc lze fyzicky uchopit, odnést a v případě nemovité věci, např. pozemku, lze vymezit hranice a v těchto mezích věc užívat. Jelikož právo nemá hmotnou podstatu, projevuje se držba práva jinými způsoby. Jedním

---

¹⁹⁵ Hortenova osnova. Dostupné na <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/Entwurf-Horten-gesamt-ohneEinleitung.htm> přeložil diplomant

¹⁹⁶ Hortenova osnova 2, 21, § 2

¹⁹⁷ Martiniho osnova. Dostupné na <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/EntwurfMartini.htm> přeložil diplomant

¹⁹⁸ Martiniho osnova 2, 2, 4

¹⁹⁹ Hortenova osnova 2,21, §1 a Martiniho osnova 2,2, § 1

²⁰⁰ Martiniho osnova 2,2, § 2

²⁰¹ Martiniho osnova 2,2, § 3

z těchto způsobů je, že držitel činí to, k čemu by jinak oprávněn nebyl.²⁰² Např. opakovaně přechází přes pozemek, který není jeho vlastnictvím, v domnění, že mu takové právo přísluší. Vedle toho lze získat držbu práva také tím, že někdo jiný se domnívá, že má ve prospěch držitele něco konat nebo něčeho se zdržet. Jako příklad se uvádí následující situace: Zaprvé, někdo jiný se domnívá, že je zavázán čas od času nám něco plnit a skutečně tak činí.²⁰³ Např. poskytování peněžitého důchodu. Zadruhé, držiteli je umožněno užívat věc jiné osoby, která považuje držitele za oprávněného k takovému užívání.²⁰⁴ Např. čerpání vody ze studny. Zatřetí, na základě zákazu nebo žádosti držitele jiná osoba opustí od toho, co by jinak byla oprávněna činit.²⁰⁵ Např. nevysazování stromů v blízkosti hranice s držitelovým pozemkem.

4.4 Druhy držby

Stejně jako Codex Theresianus i v osnovách se rozlišují různé druhy držby. Jedná se o klasifikace, které byly známé již předchozí kodifikaci a jejichž úprava se, především v Martiniho osnově, upřesňuje. Některé druhy jsou však odlišně pojmenovávány, než tomu bylo v Codexu Theresianu. Osnovy rozlišují držbu oprávněnou a neoprávněnou, poctivou a nepoctivou, řádnou a neřádnou, pravou a nepravou.²⁰⁶

4.4.1 Oprávněná držba

Oprávněnost držby se posuzuje podle právního titulu, o který se držba opírá. Martiniho osnova rozeznává tři případy držby opírající se o platný právní titul, který ji činí oprávněnou. Prvním případem oprávněné držby je situace, kdy se někdo ujme věci s úmyslem mít ji pro sebe a tato věc nikomu nepatří. Druhým způsobem, jak získat platný právní titul držby, spočívá v převedení držby právním jednáním. V tomto případě držitel projevuje vůli poskytnout držbu jiné osobě, ať už úplatně nebo bezúplatně. Jako třetí případ oprávněné držby uvádí osnova držbu, která se opírá o ustanovení zákona. Jde tedy o situace, kdy se držba stanoví určité osobě *ex lege*.²⁰⁷

Právní titul nevede bezprostředně k nabytí držby, nýbrž práva držet. Ten, komu svědčí právo držet určitou věc, se nesmí ujmout držby svémocně, např. užitím násilí. V případě porušení svého práva může uplatnit právní prostředky ochrany.²⁰⁸

---

²⁰² Hortenova osnova 2,21, § 6

²⁰³ Martiniho osnova 2,2, § 4

²⁰⁴ Martiniho osnova 2,2, § 4

²⁰⁵ Martiniho osnova 2,2, § 4

²⁰⁶ Martiniho osnova 2,2, § 8

²⁰⁷ Martiniho osnova 2,2, § 10

²⁰⁸ Martiniho osnova 2,2, § 13

Právní titul, o který se držba opírá, nesmí nikdo o své vůli měnit.²⁰⁹ Pokud zde není jiná právní skutečnost, která by zrušila dosavadní držbu a založila novou, řídí se držba nadále stejným titulem jako na jejím počátku.²¹⁰ Z toho důvodu nemůže být vlastníkově odepřeno vrácení vypůjčené věci s tím, že šlo o darování.²¹¹

4.4.2 Řádná a oprávněná držba

V Martiniho osnově se lze setkat s dalším rozlišováním držby, a to na řádnou a neřádnou. Řádnost držby se posuzuje podle toho, zda držitel ví, že drží věc náležející jiné osobě. Řádný je potom takový držitel, který si této okolnosti není vědom.²¹² Jde tedy o obdobu držby v dobré a ve zlé víře, jak ji upravoval Codex Theresianus a římské právo. Rozlišování držby na řádnou a neřádnou není pouze teoretická záležitost. Řádný držitel má výrazně výhodnější postavení oproti držiteli neřádnému. Náleží mu všechny plody a užitky, které za dobu své držby skutečně pobral a užíval.²¹³ Pokud vynaložil náklad na zachování podstaty věci nebo rozmnožení užitků, náleží mu za ně náhrada.²¹⁴ Ta ovšem není neomezená. Nehradí se neúčinné a neefektivní náklady, jichž nebylo zapotřebí. Uplatňovat lze pouze takové náklady, jimiž byla zvýšena obvyklá cena věci. Všechno ostatní, co držitel vynaložil, může odebrat, nepoškodí-li tím věc.²¹⁵ Neřádný držitel musí vrátit veškeré plody a užitky, které za dobu držby skutečně přirostly, a nahradit ty, které poškozenému přirůst mohly. Dále musí nahradit vzniklou škodu. Rozsah náhrady škody se přitom neomezuje na obvyklou cenu věci, nýbrž může být stanoven až do výše ceny zvláštní oblíbenosti.²¹⁶ I neřádnému držiteli však náleží náhrada nákladů na zachování podstaty věci a užitečných nákladů, pokud užitek z nich dosud trvá. Tato náhrada se ovšem poskytuje jen ve výši, která přesahuje jeho vlastní prospěch z držby.²¹⁷

Řádná držba nemusí být zároveň držbou oprávněnou. V určitých situacích by mohlo dojít k zjevné nespravedlnosti, pokud by řádnému držiteli byly odepřeny výše uvedené výhody jen proto, že nabyl držbu neoprávněně. Je nutné si uvědomit, že neoprávněnou se stává každá držba, která se opírá o nedostatečný právní titul. Vystává ovšem otázka, zda si držitel v jistých případech vůbec může uvědomit neoprávněnost svého nabývacího titulu. Lze si představit situaci, kdy někdo nalezne opuštěnou věc a důvodně se domnívá, že ji její vlastník

---

²⁰⁹ Martiniho osnova 2,2, § 13

²¹⁰ Hortenova osnova 2,21, § 12

²¹¹ Martiniho osnova 2,2, § 13

²¹² Martiniho osnova 2,2, § 19

²¹³ Martiniho osnova 2,2, § 22

²¹⁴ Martiniho osnova 2,2, § 24

²¹⁵ Martiniho osnova 2,2, § 25

²¹⁶ Martiniho osnova 2,2, § 23

²¹⁷ Martiniho osnova 2,2, § 26

opustil. Následně se však ukáže, že vlastníkovu byla odcizena a zloděj ji následně ztratil. Vlastník se poté začne domáhat jejího vydání. Na uvedený případ by zřejmě dopadalo ustanovení 2, 2, 27 Martiniho osnovy, v němž se uvádí, že: „*Neoprávněný držitel, který nespáchal úmyslný podvod, avšak ho zavazuje nevědomost, má v případě, kdy musí ustoupit jinému, který má silnější právo k věci, hradit škody pouze podle obvyklé ceny, a nadto je oprávněn odebrat vše, co může z věci odstranit řádný držitel.*“ Uvedené pravidlo lze interpretovat tak, že se po neoprávněném držiteli vyžaduje řádná držba. Pokud by se ujal držby, ačkoliv by věděl, komu věc ve skutečnosti náleží, byl by zde úmysl poškodit oprávněného držitele a uvedená práva by mu nemohla být přiznána.

4.4.3 Prává a nepravá držba

Posledním z výslovně upravených druhů držby je držba pravá a nepravá. Její úprava je obsažena v Martiniho osnově. V podstatě se jedná o obdobnou klasifikaci, která byla uvedena v části věnované římskému právu jako držba vadná a bezvadná. Kritériem uvedeného dělení je způsob, jakým byla držba nabyta. O nepravou držbu jde tehdy, byla-li získána násilím, tajně, výprosou nebo lstí. V případě pochybností se držba považuje za pravou.²¹⁸ Osnova stanoví především procesní důsledky nepravé držby. Nepravý držitel může být žalován na navrácení v předešlý stav. Soudu se přitom ukládá, aby podle okolností a „*bez ohledu na silnější právo*“ rozhodl o obnovení předešlého stavu a nepravého držitele zavázal k náhradě škody.²¹⁹ Zásadní je přitom požadavek, aby soud postupoval bez ohledu na silnější právo. Tímto se nepravé držbě odepírá jakákoliv právní ochrana. V důsledku toho nehraje roli, jaké postavení má nepravý držitel vůči tomu, komu držbu jedním ze zapovězených způsobů odejmul. Užil-li tedy násilí oprávněný držitel vůči neoprávněnému, rozhodne soud o navrácení držby druhému jmenovanému. Vystává ovšem otázka, jak tomu bude v případě, kdy držitel ztratí držbu násilím a následně se jí znovu ujme rovněž za použití násilí – byl by k užití násilí proti neřádnému držiteli oprávněn? Osnovy přiznávají držiteli právo násilí odvracet násilím. Zároveň však stanoví podmínky takového postupu. Jednou z těchto podmínek je, že právní pomoc by přišla pozdě.²²⁰ Z užitých slov „*přišla pozdě*“ lze usuzovat na požadavek bezprostřednosti hrozícího násilí. Proto držiteli náleží právo svépomoci pouze v případě ohrožení jeho držby. Jakmile však mu bude věc odňata definitivně a žádné bezprostřední násilí proti jeho osobě už nehrozí, musí se násilí zdržet a uplatnit právo soudní cestou.

---

²¹⁸ Martiniho osnova 2,2, § 36

²¹⁹ Martiniho osnova 2,2, § 37

²²⁰ Hortenova osnova 2,21, § 19 a Martiniho osnova 2,2, § 35

5 Držba ve všeobecném zákoníku občanském z roku 1811

5.1 Systematika ABGB

Dne 1. června 1811 byl vyhlášen císařským patentem Všeobecný občanský zákoník pro veškeré německé země dědičné, v originále nesl název „*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie*“ (dále jen ABGB).²²¹

ABGB se člení do tří dílů. Prvnímu dílu však předchází ještě úvod, který vymezuje předmět právní úpravy ABGB, působnost zákona a výkladová pravidla. První díl je nadepsán „O osobním právu“, druhý „O právu k věcem“ a třetí „O ustanoveních společných právům osobním a k věcem.“²²² Právní úpravu držby obsahuje díl druhý ve svém prvním oddílu. Kromě držby obsahuje druhý díl ABGB další důležitá ustanovení související s držbou, jako jsou ustanovení o věcech a jejich rozdělení.

5.2 Pojetí držby v ABGB

ABGB podává zákonnou definici držitele v § 309: „*Kdo má věc ve své moci nebo úschově, sluje její majitel. Má-li majitel věci vůli ji za svou podržeti, jest jejím držitelem.*“ Zákoník rozlišuje dva subjekty, a sice majitele a držitele. Rozdíl mezi oběma spočívá pouze ve vůli, s jakou přistupují k fyzickému ovládnutí věci. Uvedené ustanovení tedy zachovává rozlišování mezi držitelem a detentorem, který je zde ovšem označován jako majitel.

Držitel musí mít držitelskou vůli (*animus possidendi*). O této vůli platí vše, co bylo uvedeno v rámci výkladu o právu římském, jelikož v tomto směru ABGB žádnou změnu nepřinesl. Držitelskou vůli lze dovozovat především z jednání, která jsou typická pro vlastníka a v případě držby práva pro jiného oprávněného (např. nájemce).²²³ Mezi taková jednání bude bezesporu patřit užívání a požívání věci, pozměňování její podstaty nebo i poškozování, neboť § 362 ABGB přiznává vlastníkovu právo věc zničit.

Druhou podmínku držby (*corporalis possessio*) vyjadřuje zákon v § 309 ABGB tím, že je třeba mít věc „*ve své moci nebo úschově.*“ Z ustanovení § 309 ani z ustanovení § 312 ABGB

²²¹ SCHELLE, Karel a Jaromír TAUCHEN. *Občanské zákoníky*.... s.16

²²² Tato i níže citovaná ustanovení ABGB jsou převzata z Císařského patentu č. 946 Sb. zák. soud., Obecný občanský zákoník ze dne 1. června 1811 ve znění účinném od 1. 1. 1812 do 14. 6. 1846. In: Beck-online [online]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. dne 23. 2. 2018]

²²³ ECCHER, Berndhard in KOZIOL, Helmut, BYDLINSKY, Peter a kol. *Kurzkommentar zum ABGB : Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz, Rom I- und Rom II-VO*. 3. vydání. Vienna: Springer – Verlag Vienna, 2010. Přeložil diplomant s. 295

o nabytí držby nevyplývá, že by došlo k posunu v chápání *corporalis possessio* ve srovnání s tím, jak bylo popsáno výše v rámci výkladu o římském právu. Někteří autoři se však domnívají, že ABGB upravuje *corporalis possessio* jinak.²²⁴ Tento problém však přesahuje samotné chápání uvedené složky držby, jelikož úzce souvisí s podstatou samotné držby.

Závěr o faktické povaze držby nebyl přijat obecně. Například František Rouček ve svém Komentáři k Československému obecnému zákoníku občanskému zastával názor, že držba není pouze faktickým stavem, nýbrž právem – stejně jako vlastnické právo, služebnost nebo obligace. Svou argumentaci staví na přesvědčení, že držba jako souhrn právních skutečností vyvolává právní následky, a tudíž musí být považována za právo. Vzniká pouze tehdy, jsou-li splněny zákonem stanovené předpoklady (právní skutečnosti) jejího vzniku, a trvá, dokud nebudou splněny zákonem stanovené předpoklady jejího zániku.²²⁵ Uvedený přístup je velmi formální. V podstatě říká, že relevantní z hlediska vzniku a trvání držby jsou pouze dva okamžiky, a to ty, když jsou splněny podmínky pro její nabytí a pozbytí. Jaký je skutečný stav věcí v době mezi naplněním zmíněných podmínek, není relevantní. Toto formální pojetí držby má dopad i na *corporalis possessio*, které nemá být ničím jiným, než projevení držitelské vůle navenek způsobem, jaký předepisuje zákon.²²⁶

Uvedený formální přístup nelze považovat za správný z následujících důvodů. Zaprvé, nelze směřovat právní skutečnost s právem, resp. subjektivním právem. Držba může mít nepochybně charakter právní skutečnosti, avšak to z ní nečiní subjektivní právo. Zdůvodnění k této problematice bylo podáno výše a stejná argumentace platí i zde. Zadruhé, zakotvení podmínek držby v zákoně z ní nečiní právo. ABGB věnuje institutu držby poměrně hodně pozornosti – více než 40 paragrafů. Ovšem ani nejpodrobnější právní úprava všech jejích aspektů nemůže nic změnit na závěru, že se jedná o faktický poměr (skutečnost), nikoliv o právo. Snaha zákonodárce upravit držbu podrobně, není ničím jiným, než snahou popsat jev, který objektivně existuje a spojit s ním právní následky. Proto nelze přijat závěr, že držba je „něčím (třebas smysly nevnímatelným), co jest mezi oněmi splněnými podmínkami vzniku a podmínkami zániku.“²²⁷ Jako faktický stav totiž ke své existenci nevyžaduje, aby ji zákon vůbec upravoval.

---

²²⁴ ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 2, (§§ 285 až 530)*. Praha: V. Linhart, 1935. s. 73

²²⁵ Tamtéž, s. 69–70

²²⁶ Tamtéž, s. 73

²²⁷ Tamtéž, s. 72

Corporalis possessio musíme v kontextu ABGB chápat jako faktické uskutečňování moci nad věcí.²²⁸ Zákon přitom nemusí stanovovat vůbec nic o tom, jak se má projevat navenek, jelikož to vyplývá z podstaty držby jako faktického poměru. Je ovšem pravdou, že se *corporalis possessio* určitým způsobem projevit musí. O tom svědčí i jedna z definic, která tuto složku držby chápe jako vnější projev moci nad věcí.²²⁹ Pokud by k žádnému projevu nedošlo, nebyla by držba skutečností, ale pouze právně nevýznamným vnitřním přesvědčením držitele.²³⁰ Obecně se za uskutečňování moci nad věcí v konkrétním případě považuje např. uložení šperku do trezoru, nahromadění dřeva v lese a v případě držby práva pokojný výkon služebnosti.²³¹ Z uvedeného je zřejmé, že se pojetí *corporalis possessio* v ABGB od toho římskoprávního příliš nezměnilo. Nevyžaduje se, aby věc byla pod neustálou fyzickou kontrolou, ale zároveň je žádoucí, aby držitel byl zachována možnost uskutečňovat nad ní moc, tj. bezprostředně na ni působit.²³²

5.3 Držba práva v ABGB

Problematika držby práva souvisí s otázkou objektu držby. S možností, že by předmětem držby mohlo být něco jiného, než hmotná věc, se poprvé setkáváme už v římském právu, konkrétně v době poklasické. Tehdy se připouštěla držba věcných práv k cizí věci, zejména osobní a pozemkové služebnosti.²³³ Držbu práva rovněž připouštěly kodifikační návrhy z 18. století, tj. Codex Theresianus, Hortenova i Martiniho osnova.²³⁴ ABGB navazuje na uvedené osnovy a držbu práva také připouští. Pojem držby práva a jeho vymezení bychom ovšem v ustanoveních ABGB hledali marně.²³⁵ ABGB s držbou počítá, ale nikoliv jako se samostatným právním institutem. Zákonodárce nepovažoval za nutné, aby byla této problematice věnována samostatná pasáž v zákoníku. Nešel tedy cestou, kdyby držbu věci a držbu práva upravil odděleně, což ostatně nedělaly ani předchozí úpravy v Codexu Theresianu, Hortenově či Martiniho osnově. Naopak zvolil takový přístup, že pro držbu práva

²²⁸ ECCHER, Berndhard in KOZIOL, Helmut, BYDLINSKY, Peter a kol. *Kurzkommentar zum ...* s. 295

²²⁹ SPIELBÜCHLER in RUMMEL, Peter a kol. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerliches Gesetzbuch mit IPRG, EVÜ, EheG, MRG, WGG, WEG, HeizKG, BTVG, KSchG in 2 Bänden. 1. Band: §§ 1 – 1174 ABGB.* 3. neubearb. und erw. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2000. Přeložil diplomant s. 469

²³⁰ BUDÍKOVÁ, Petra, KEDROŇOVÁ, Kristina. *Aby držba držbou byla.* [online] Epravo. cz, 23. 4. 2014 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/aby-drzba-drzbou-byla-aneb-co-muze-byt-jejim-predmetem-94048.html>>

²³¹ ECCHER, Berndhard in KOZIOL, Helmut, BYDLINSKY, Peter a kol. *Kurzkommentar zum ...* s. 295

²³² SAVIGNY, Friedrich Carl. *Das Recht des Besitzes...* s. 125

²³³ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 241

²³⁴ Codex Theresianus 2, 24, § 3, 30; Hortenova osnova 2,21, § 6; Martiniho osnova 2,2,§ 3

²³⁵ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva...* s. 13

platí ustanovení o držbě jako takové. Zvláštní pravidla pro držbu práva tedy vyplývají z jednotlivých ustanovení.

5.3.1 Pojem držby práva

Základem držby práva je § 311 ABGB: „*Všechny hmotné a nehmotné věci, které jsou předmětem právního obchodu, mohou být vzaty v držení*“ Uvedené ustanovení vymezuje předmět držby, kterým jsou věci hmotné a nehmotné. Mezi věci nehmotné řadíme podle § 292 ABGB i práva: „*Věci hmotné jsou ty, které lze smysly vnímati, jinak slují nehmotné; např. právo lovit, ryby chytati a všechna jiná práva.*“ Z těchto dvou ustanovení lze tedy jednoznačně dovodit, že právo může být objektem držby. K bližšímu vymezení pojmu však nestačí, a proto je třeba držbu práva vymežit s přihlédnutím k dalším ustanovením zákoníku.²³⁶

5.3.2 Corporalis possessio

Zákoník nestanoví žádnou odchylku ohledně podoby *corporalis possessio* ani *animu possidendi* pro případ, že předmětem držby mělo být právo. Ustanovení § 309 ABGB užívá výrazů jako „moc nad věcí“ či „úschova“, které lze spíše vztáhnout na věci hmotné. Je tedy otázkou, jak chápat tyto dva základní pojmové znaky držby v souvislosti s držbou práva. *Corporalis possessio* v případě držby práva chápeme jako skutkem osvědčenou možnost výkonu obsahu určitého práva.²³⁷ K tomuto závěru vede především druhá věta § 312 ABGB: „*V držbu nehmotných věcí nebo práv vchází se jejich upotřebením ve vlastním jméně.*“ Upotřebením práva je třeba v tomto případě rozumět výkon jeho obsahu, tj. konkrétního oprávnění²³⁸. Z uvedeného ustanovení plyne, že samotná možnost výkonu obsahu práva nestačí.

To je rozdíl oproti držbě věci, u níž postačuje, aby zde byla možnost bezprostředně na věc působit.²³⁹ K uchopení věci ani jinému fyzickému činu již dojít nemuselo, a to navzdory znění první věty § 312 ABGB²⁴⁰, jelikož výčet způsobů nabytí držby tam uvedený je pouze demonstrativní.²⁴¹ Nabytí držby věci bez fyzického uchopení umožňuje například držební dohoda. Ta spočívá v tom, že nový držitel nabývá držbu bez předání věci na základě dohody s dosavadním držitelem. Podle této dohody věc zůstane v detenci dosavadního držitele.²⁴²

---

²³⁶ Tamtéž

²³⁷ Tamtéž

²³⁸ Tamtéž

²³⁹ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 125

²⁴⁰ § 312 ABGB stanoví: „*Hmotné movité věci berou se v držbu fyzickým uchopením, odvedením nebo schováním; nemovité však vstoupením na ně, omezením, ohrazením, označením nebo vzděláním.*“

²⁴¹ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva*... s. 55

²⁴² REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo*... s. 235

Dohoda může mít charakter např. nájemní smlouvy, kdy nájemce, dosavadní držitel, bude platit nájemné pronajímateli, tj. novému držiteli.

V případě držby práva ovšem nelze nabýt držbu tak, že bude dána pouze možnost vykonávat obsah práva. Nadto se vyžaduje, aby k výkonu práva skutečně došlo, a to alespoň jednou.²⁴³

5.3.3 Animus possidendi

O držbě práva lze hovořit až tehdy, když ke *corporalis possessio* přistoupí další podstatná náležitost, a to držitelská vůle (*animus possidendi*)²⁴⁴. V souvislosti s právem držby se pod *animem possidendi* rozumí výkon práva vlastním jménem²⁴⁵, což stanoví výše citovaná druhá věta § 312 ABGB. Výkon práva vlastním jménem spočívá v tom, že držitel vykonává právo jako by mu příslušelo.²⁴⁶ Jak přesně může takový výkon práva vypadat, stanoví § 313 ABGB: „Právo jest upotřebeno, když někdo na jiném něco jako povinnost žádá a tento mu to plní; rovněž, když někdo věc jinému náležející s jeho dovolením použije ku svému užitku; konečně, když jiná osoba na cizí zákaz opomene toho, co by jinak byla oprávněna činiti.“

5.3.4 Výkon obsahu práva

Z § 313 ABGB vyplývá, že držitel může svou držební vůli projevit tak, že se obrátí na jinou osobu a požaduje od ní určité plnění. Toto plnění může být pozitivní, spočívající v povinnosti něco dávat nebo konat. Půjde o plnění, která jsou obsahem reálných břemen nebo obligačních závazků, jako je například pravidelné poskytování peněžitého plnění (renty) nebo o vykonávání prací. Pro vznik držby práva však stále platí, že postačí, bude-li takové plnění poskytnuto jen jednou.²⁴⁷

Dle ustanovení § 313 ABGB se připouští i plnění negativní, tedy taková, která spočívají v povinnosti něco strpět.²⁴⁸ Pod pojmem strpění se rozumí situace, kdy oprávněná osoba neodporuje takovým zásahům do své právní sféry, proti kterým by se mohla bránit.²⁴⁹ Tak tomu bude v případě pěstování rostlin tak, že budou zarůstat cizí zed²⁵⁰ nebo v případě užívání cizího pozemku pro pastvu dobytka. Držitel může zasahovat do sféry oprávněné

²⁴³ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. Práva věcná*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 71

²⁴⁴ ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému...* s. 72 - 73

²⁴⁵ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. Práva věcná...* s. 71

²⁴⁶ Tamtéž

²⁴⁷ ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému...* s. 90

²⁴⁸ Tamtéž S. 91

²⁴⁹ KNAPP, Viktor. *Teorie Práva...* s. 77

²⁵⁰ ECCHER, Berndhard in KOZIOL, Helmut, BYDLINSKY, Peter a kol. *Kurzkommentar zum ...* s. 298

osoby rozličnými způsoby. Jako příklad lze uvést vykonávání obsahu práva nájmu, pachtu, služebnosti nebo i zadržovacího práva.²⁵¹ V souvislosti s nabytím práva držby vyvstává otázka, zda musí mít dotčená osoba vědomost o tom, že někdo jiný zasahuje do její právní sféry. § 313 ABGB v první větě za středníkem stanoví, že k použití věci (tj. výkonu obsahu práva) musí dojít s jejím dovolením. Lze se však setkat s názory, které tento požadavek popírají zcela a tvrdí, že dovolení ze strany dotčené osoby není třeba.²⁵² Podle poněkud jiného názoru bude držba práva nabyta, pokud ten, kdo je výkonem práva dotčen, mu nijak neodporuje, ačkoliv mohl poznat, že k výkonu práva dochází.²⁵³ Z toho plyne, že dovolení se ani podle druhého přístupu nebude vyžadovat pokaždé. Za správnější je nutno považovat druhý názor, protože lépe odpovídá textu zákona. To znamená, že svolení k výkonu práva se bude vyžadovat, ale pokud je z okolností zřejmé, že dotčená osoba mohla o výkonu vědět a nic neučinila, bude se na ni pohlížet, jako by svolení dala. Ponese tak odpovědnost za svou zaviněnou nevědomost, popřípadě nečinnost.

Poslední plnění, o němž hovoří § 313 ABGB výslovně, spočívá v opomenutí. V tomto případě držitel projevuje vůli držet tak, že zakáže jiné osobě činit to, k čemu by jinak byla oprávněna²⁵⁴. Vyžaduje se, aby adresát této činnosti skutečně zanechal, a to právě v důsledku zákazu, nikoliv z jiných důvodů.²⁵⁵ Jako příklad takového výkonu práva lze uvést nevysazování stromků v blízkosti hranice sousedního pozemku podle sousedova zákazu.

Stejně jako v případě § 312 ABGB je výčet možných způsobů výkonu obsahu práva v § 313 ABGB demonstrativní, a tudíž jsou přípustné i jiné způsoby.²⁵⁶

5.3.5 Objekt držby práva

Objektem držby práva nemohou být všechna práva. Výše byla uvedena některá práva, která držet lze. Patří mezi ně například služebnosti, osobní i pozemkové, a reálná břemena.²⁵⁷

Pro práva jako objekty držby platí jistá omezení. První z nich stanoví přímo zákon v § 311 ABGB. Tímto omezením je, že objektem držby mohou být pouze práva nevyločená z právního obchodu. Tímto se okruh možných objektů práva držby zužuje o práva rodinná a osobní.²⁵⁸ Zadruhé se vyžaduje, aby šlo o právo připouštějící trvalý nebo opakovaný

²⁵¹ ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému...* s. 91

²⁵² Tamtéž

²⁵³ ECCHER, Berndhard in KOZIOL, Helmut, BYDLINSKY, Peter a kol. *Kurzkommentar zum ...* s. 298

²⁵⁴ Poslední věta výše citovaného § 313 ABGB

²⁵⁵ SPIELBÜCHLER in RUMMEL, Peter a kol. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerliches Gesetzbuch...* s. 474

²⁵⁶ DOSTALÍK, Petr. Držba věci nebo držba práva? Historická polemika... s. 535

²⁵⁷ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. Práva věcná...* s. 73

²⁵⁸ ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému...* s. 79

výkon.²⁵⁹ Kromě služebností a reálných břemen, která uvedené požadavky naplňují, jsou způsobilým objektem dále obligační práva, jako je nájem a pacht. Objektem držby nemůže být právo zástavní, pokud je předmětem zástavy nemovitá věc.²⁶⁰ Důvod vyplývá z § 451 ABGB. Pokud zástavní právo vázne na nemovité věci, nedochází k fyzickému předání věci zástavnímu věřiteli. Nemá tedy právo mít věc v úschově, které svědčí věřiteli při zástavě movité věci a které lze považovat za trvající.²⁶¹ Zde ovšem spočívá právo zástavního věřitele v uspokojení jeho pohledávky z vydražení zástavy postupem dle § 461 ABGB, které takový charakter nemá.

---

²⁵⁹ Tamtéž

²⁶⁰ Tamtéž

²⁶¹ § 451 ABGB: „Aby věřitel, který má právní důvod, nabyl skutečně zástavního práva, musí zastavenou věc, je-li movitá, vzít v úschovu; a, je-li nemovitá, dáti svoji pohledávku vložit způsobem, který je předepsán pro nabytí vlastnictví k nemovitým statkům ...“

6 Držba v občanském zákoníku z roku 2012

6.1 Východiska úpravy v OZ

Občanský zákoník z roku 2012 (dále též jen „OZ“) přinesl do českého soukromého práva řadu změn, významných i méně významných. Právní úprava držby v tomto směru nebyla výjimkou. Dokonce lze říci, že zásah do její úpravy patřil k těm intenzivnějším, jelikož došlo k výrazným zásahům do samotné podstaty držby, resp. jejího pojmového vymezení. Doposud uvedené kodifikace v právní úpravě držby navazovaly na koncepci držby, která má kořeny již v právu římském, a rozlišovaly držbu věci a držbu práva. OZ však na toto pojetí nenavazuje. S jistými pokusy o odklon od římskoprávního pojetí se však lze setkat ještě dříve, než začaly práce na OZ. Už ve vládním návrhu zákona z roku 1937²⁶² (dále jen VN37) se počítalo s novou podobou držby. V § 100 VN37 byl upraven objekt držby takto: „*Držeti lze práva, která jsou v právním obchodu a dopouštějí trvalý nebo opětovný výkon.*“ VN37 už nepřipouštěl jako objekt držby hmotnou věc, ale pouze právo. Před pojmem „*držba věci*“ preferoval pojem „*držba vlastnického práva*“ a místo „*držby práva*“ užíval pojem „*držba jiného práva.*“²⁶³ K přijetí VN37 však nedošlo, proto zůstala popsána koncepce ještě dlouhá léta bez praktického využití, jelikož občanské zákoníky z let 1950²⁶⁴ a 1964²⁶⁵ zachovávaly římskoprávní pojetí držby věci a držby práva.

6.2 Pojem držby v OZ

Oživení takřka mrtvé koncepce přinesl až OZ, který se úpravou držby ve VN37 v podstatné míře inspiroval.²⁶⁶ OZ upravuje držbu ve své druhé části, hlavě II, dílu 2. První ustanovení tohoto dílu vymezuje pojem držitele. § 987 OZ stanoví, že: „*Držitelem je ten, kdo vykonává právo pro sebe.*“²⁶⁷ Na první pohled je z něj patrné, že vymezení držby věci, které

---

²⁶² Celým názvem Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník

²⁶³ Viz nadpis § 102 VN37

²⁶⁴ Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník ze dne 25. října 1950 ve znění účinném od 1. 1. 1951 do 31. 3. 1964. In: Beck–online [online]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. dne 5. 3. 2018] stanoví v § 143: „*Držitelem je, kdo s věcí nakládá jako se svou anebo kdo vykonává právo pro sebe.*“ a v § 144: „*Držeti lze věci, jakož i práva, která připouštějí trvalý nebo opětovný výkon.*“

²⁶⁵ Zákon č. 40/1961 Sb., občanský zákoník ze dne 26. února 1964 ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013. In: Beck–online [online]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. dne 5. 3. 2018] stanoví v § 129 odst. 1: „*Držitelem je ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní nebo kdo vykonává právo pro sebe.*“ a v § 129 odst. 2: „*Držet lze věci, jakož i práva, která připouštějí trvalý nebo opětovný výkon.*“

²⁶⁶ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 432

²⁶⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

v sobě spoje možnost fyzického působení na věc (*corporalis possessio*)²⁶⁸ a vůli nakládat s ní jako s vlastní (*animus possidendi*)²⁶⁹, se v OZ neprosadí. Základním složkám držby bude proto třeba přikládat význam, jaký jim byl přidělen v souvislosti s držbou práva.

Corporalis possessio v souvislosti s právem držby představuje faktické jednání, které odpovídá obsahu určitého práva.²⁷⁰ OZ je oproti svému inspiračnímu zdroji stručnější ohledně toho, jak má výkon obsahu práva vypadat. VN37 obsahoval v rámci úpravy nabytí držby v § 102 a v § 103 výčet konkrétních jednání.²⁷¹ OZ hovoří v souvislosti s držbou vlastnického práva pouze o ujmoutí se věci.²⁷² V případě držby jiného práva se vyžaduje, aby držitel jednal jako osoba, které náleží právo a jiné osoby mu na tato práva plnily.²⁷³ Patrně není důvod, proč by uvedená ustanovení VN37 nemohla posloužit k výkladu požadavků v OZ. Z toho důvodu, bude-li drženo vlastnické právo, má držitel *corporalis possessio* tehdy, může-li na věc fyzicky působit. Movité věci užívat, požívat, přenášet z místa na místo atd. V případě věcí nemovitých může na ně vstupovat, vymezovat jejich hranice, rovněž je užívat a požívat. Bude-li drženo jiné než vlastnické právo, bude *corporalis possessio* spočívat ve faktickém jednání držitele, ať už půjde o situaci, kdy bude vyžadovat výkon obsahu práva na jiném (např. pravidelné poskytování plodů ze svého pozemku), nebo kdy sám přistoupí k jeho výkonu (např. užití stěny cizího domu pro vlastní stavbu), popřípadě zakáže vykonávat oprávnění náležející jiné osobě (např. nepást dobytek v blízkosti hranic dvou pozemků).

Držitelská vůle, *animus possidendi*, je vůle vykonávat obsah práva pro sebe.²⁷⁴ Musí doprovázet každý výkon obsahu práva, ať už půjde o nakládání s věcí hmotnou, nebo o kterékoli jiné jednání, o němž byla řeč v souvislosti s *corporalis possessio*.

Z výše uvedeného vyplývá, že se držba v OZ bude projevovat navenek stejně jako držba věci a držba práva. Jinak tomu ostatně ani být nemůže, jelikož držba je faktický stav, do značné míry nezávislý na právní úpravě, která s ním může pouze spojovat právní následky. Není proto podstatné, zda jej budeme nazývat držbou vlastnického práva nebo držbou věci. Stále se jedná o jednu a tutéž věc.

²⁶⁸ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 125

²⁶⁹ RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva*... s. 8.

²⁷⁰ SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komenář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 71

²⁷¹ VN37 v § 102: „Držbu vlastnického práva k věcem movitým získá, kdo se jich uchopí, je odvede nebo k sobě vezme, k věcem nemovitým zejména, kdo na ně vstoupí, kdo je vymezí, ohradí, označí nebo na nich hospodáří.“ a v § 103: „Držbu jiného práva zejména získá, kdo od druhého něco žádá, jako by to byla jeho povinnost, a ten mu to poskytuje; dále ten, kdo užije cizí věci; nebo ten kdo druhému zakáže něco, co by jinak činiti směl, a když tento druhý se zákazu podrobí.“

²⁷² OZ stanoví v § 989 odst. 1: „Vlastnické právo drží ten, kdo se věci ujal, aby ji měl jako vlastník.“

²⁷³ OZ stanoví v § 989 odst. 2: „Jiné právo drží ten, kdo je počal vykonávat jako osoba, již takové právo podle zákona náleží, a komu jiné osoby ve shodě s ním plní.“

²⁷⁴ SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komenář*... s. 69-72

6.3 Problematické aspekty držby v OZ

I když pojetí OZ nic nemění na tom, jak se držba projevuje navenek, je možné zauvažovat nad tím, do jaké míry je toto pojetí vhodné z hlediska teoretického.

Pojetí držby v OZ vychází z jednotné koncepce držby převzaté z VN37. Záměrem tvůrců VN37 bylo odstranit pojem držby věci a nahradit ho držbou vlastnického práva.²⁷⁵ Pojem držby práva se tak měl stát pojmem nadřazeným²⁷⁶, jelikož ať už bylo předmětem držby vlastnické právo nebo jiné právo, vždy šlo o právo jako jediný možný objekt držby.

Jako problematické se jeví přisuzovat držbě práva charakter nadřazeného pojmu, zejména s ohledem na historické souvislosti vývoje tohoto institutu. Držba se původně týkala pouze hmotných věcí. Věci nehmotné, tedy ani práva, předmětem držení být nemohly.²⁷⁷ Až s určitým odstupem lze hovořit o držbě práva, byť tento pojem římské právo neznalo. Místo něho se užívalo označení *quasi possessio*. Šlo o právní konstrukci, která měla za cíl poskytnout ochranu a vydržení služebnosti.²⁷⁸

Již samotný termín *quasi possessio* (jakoby držba)²⁷⁹ svědčí o tom, že nešlo o plnohodnotnou držbu, spíše o něco, co mělo pouze doplnit stávající úpravu držby věci. Lze tedy říci, že OZ se svou koncepcí nadřazeného pojmu držby jde v tomto směru zcela opačnou cestou, než šlo pojetí držby na počátku svého vývoje. Z toho, co platilo v římském právu v podstatě jako „výjimka“, a to přípustnost práva jako objektu držby, činí OZ pravidlo, jelikož jiný objekt není úpravou v OZ akceptován.

Postupné posílení pozice držby práva a její zrovnoprávnění s držbou věci, jež je již jasně patrné zejména v ABGB, lze považovat za opodstatněné a zároveň žádoucí s ohledem na vývoj soukromoprávních vztahů. Jen těžko lze ale najít pádný argument, jímž lze obhájit vytlačení tradiční a pro vývoj celého institutu zcela zásadní koncepce držby věci a držby práva, která se již v minulosti osvědčila a v praxi nečinila závažnější problémy.²⁸⁰

Problematické je rovněž zákonné vymezení držitele ve výše citovaném § 987 OZ. Zde už nejde o čistě teoretický problém, jelikož souvisí s posouzením, kdo se může stát držitelem.

²⁷⁵ DOSTALÍK, Petr. Držba věci nebo držba práva? Historická polemika... s. 533

²⁷⁶ SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář...* s. 69-72

²⁷⁷ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 241

²⁷⁸ BĚLOVSKÝ, Petr. Držba práva a vydržení práva v právu římském a v novém občanském zákoníku. In *Acta Iuridica Olomouciensis. Supplementum 3: Recepce římského práva v Evropě*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci Právnická fakulta, vol. 9, 2014. s. 12

²⁷⁹ REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Římské právo...* s. 241

²⁸⁰ DOSTALÍK, Petr. Držba věci nebo držba práva? Historická polemika... s. 537 shodně SPÁČIL, Jiří. Držba v návrhu nového občanského zákoníku [online]. *Právní rozhledy*, 13/2011. s. 479 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

Problém spočívá ve slově „vykonává“. Způsob, jakým je toto slovo v uvedeném ustanovení použito, vzbuzuje dojem, že držitelem je pouze ten, kdo buď neustále, nebo opakovaně fakticky jedná tak, jak to odpovídá obsahu drženého práva. Kdyby tomu tak bylo, jednalo by se o odklon od úpravy držby práva, jak ji znalo ABGB, které ke vzniku držby vystačil i jediný výkon. K tomuto závěru lze dojít ze znění § 312 ABGB, který stanoví, že v držbu práv se vchází „upotřebením práva“²⁸¹, nikoliv „upotřebováním“. Celý problém má základ v nepochopení rozdílu mezi držbou věci a výkonem obsahu práva. Výkonem obsahu práva se rozumí způsob, jakým dochází k nabytí držby.²⁸² Není možné ovšem činit existenci držby práva závislou výhradně na trvání výkonu obsahu práva. Jak píše Boháček, držba není pouhým výkonem obsahu určitého práva.²⁸³

Stejně jako u držby věci se nevyžaduje, aby držitel měl neustále věc fyzicky ve své moci, ale postačí, že má zachovanou možnost na věc bezprostředně působit²⁸⁴, tak ani u držby práva se nevyžaduje, aby se obsah práva vykonával neustále, nýbrž postačí, když držitel bude mít možnost jej vykonávat. Jakmile držitel nadobro ztratí možnost vykonávat obsah práva, ztratí i držbu.²⁸⁵

Problematické však může být posoudit, kdy ještě tato možnost zde je, a kdy již nikoliv. Nejvyšší soud ve své judikatuře řešil obdobný problém s podobně formulovaným ustanovením občanského zákoníku z roku 1964, a sice § 129.²⁸⁶ V jednom ze svých rozhodnutí řešil, jak se má správně přistupovat k podmínce „nakládání s věcí“.²⁸⁷ Byť se jednalo o situaci, kdy předmětem držby byl pozemek, tedy hmotná věc, názor v tomto rozhodnutí vyslovený lze nepochybně vztáhnout i na držbu práva. Nejvyšší soud zde dospěl k závěru, že „fakticky věc ovládá ten, kdo podle obecných názorů a zkušeností vykonává tzv. panství nad věcí.“ Při posuzování, zda existuje možnost vykonávat obsah práva, proto bude možné vycházet i z obecných názorů a zkušeností, tj. jak situaci vnímá okolí.²⁸⁸ Stejně je třeba postupovat i k posouzení toho, zda má držitel nadále vůli vykonávat obsah práva (*animus*).

---

²⁸¹ § 312 ABGB stanoví: „V držbu nehmotných věcí nebo práv vchází se jejich upotřebením ve vlastním jméně.“ a ROUČEK, František in ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému*... s. 90

²⁸² BĚLOVSKÝ, Petr. Držba práva a vydržení práva v právu římském ...s. 14 a BOHÁČEK, Miroslav. K snahám o jednotnou konstrukci držby. In Krčmář, Jan. (ed): *Randův jubilejní památník*. Praha: Právnická fakulta university Karlovy, 1934. s. 348

²⁸³ BOHÁČEK, Miroslav. K snahám o jednotnou konstrukci držby... s. 348 - 349

²⁸⁴ SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*... s. 125

²⁸⁵ BOHÁČEK, Miroslav. K snahám o jednotnou konstrukci držby... s. 349

²⁸⁶ OZ64 v § 129 stanoví: „Držitelem je ten, kdo nakládá s věcí jako s vlastní nebo kdo vykonává právo pro sebe.“

²⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2002 sp. zn. 22 Cdo 728/2000

²⁸⁸ BUDÍKOVÁ, Petra, KEDROŇOVÁ, Kristina. *Aby držba držbou byla...*

Potom si lze představit, že ke skutečnému výkonu práva může docházet i velmi sporadicky. Např. bude-li obsahem reálného břemene dodávka dříví a držitel nebude vyžadovat dodávky v letních měsících, nelze z toho usuzovat, že ztratil držbu, protože není vykonáván obsah práva. Stejně tak o držbu služebnosti cesty nepřijde vlastník panující nemovitosti, který vycestoval na několik měsíců do zahraničí, a z toho důvodu nevykonával toto oprávnění. Naopak o ztrátě držby lze uvažovat, pokud možnost vykonávat obsah práva bude zmařena. Tak by tomu bylo ve druhém z případů, kdyby vlastník služebného pozemku k němu znemožnil vstup.

Nyní je již zřejmé, že nelze ztotožňovat držbu práva s výkonem obsahu práva. Ustanovení o výkonu obsahu práva by bylo z hlediska systematického vhodnější zařadit do pasáže věnované nabytí držby, jelikož s ní přímo souvisí. Souvislost s držbou práva jako takovou a její existencí již není tak silná. Na rozdíl od OZ se podobné nepřesnosti nedopustil VN37, který ve svém § 101²⁸⁹ hovoří o „vykonání“, nikoliv „vykonávání“ obsahu práva, a to v souvislosti s nabytím držby.

6.4 Objekt držby v OZ

OZ vymezuje objekt držby v § 987 takto: „Držet lze právo, které lze právním jednáním převést na jiného a které připouští trvalý nebo opakovaný výkon.“ Z odst. 2 pak vyplývá, že předmětem držby nemůže být osobní právo.²⁹⁰ Uvedené ustanovení se velmi podobá § 311 ABGB. I zde platí, že z držby jsou vyloučena práva *extra commercium* a práva osobní.²⁹¹ K této problematice lze tedy odkázat na výklad k ABGB. OZ stanoví možnost ochrany domnělých osobnostních práv. Obdobné pravidlo najdeme § 1458 ABGB.²⁹² Dle důvodové zprávy se tímto pravidlem sleduje ochrana osob, které v dobré víře vykonávají osobní právo. Jako příklad uvádí výkon rodičovských práv k cizímu dítěti v důsledku záměny novorozeňat ve zdravotnickém zařízení.²⁹³

---

²⁸⁹ VN37 stanoví v § 101: „Držitelem se stává, kdo vykoná právo pro sebe.“

²⁹⁰ OZ v § 988 odst. 2 stanoví: „Osobní právo není předmětem držby ani vydržení. Kdo však vykonává osobní právo poctivě, je oprávněn své domnělé právo vykonávat a hájit.“

²⁹¹ SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komenář...* S. 73

²⁹² ABGB v § 1458 stanoví: „Práva manžela, otce, dítěte a jiná osobní práva nejsou předmětem vydržení. Avšak těm, kdo taková práva vykonávají poctivě, prospívá nezáviněná nevědomost, že mohou svých domnělých práv zatím hájiti a vykonávati.“

²⁹³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou...* s. 432 - 433

6.4.1 Držba nehmotných věcí

V minulosti byla hodně diskutovaná otázka možnosti držby a vydržení obchodního podílu.²⁹⁴ Jako problém se v souvislosti s úpravou občanského zákoníku z roku 1964 (dále jen OZ64) ukázala nehmotná povaha obchodního podílu. OZ64 nevymezoval pojem věci a doktrína vycházela z toho, že věci jsou pouze hmotné předměty.²⁹⁵ V těchto souvislostech bylo velmi problematické připustit obchodní podíl vůbec jako věc, tím spíše jako objekt držby. Praxe však postupně nakonec dospěla k závěru, že za věci je třeba považovat i některé objekty nehmotné, jako např. zaknihovaný cenný papír, spoluvlastnický podíl či doménové jméno.²⁹⁶ Z hlediska obchodního podílu byl velice důležitým judikát Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Odo 1216/2005, kterým bylo připuštěno vydržení obchodního podílu. Nejvyšší soud v uvedeném rozhodnutí konstatoval, že obchodní podíl není věcí, ale je „majetkovou hodnotou, se kterou lze, jako s takovou, disponovat, tj. činit ji předmětem právních úkonů jako celek, nikoliv jen ohledně jejích složek, tj. jednotlivých práv a povinností“²⁹⁷. Takto, poněkud komplikovaně, se dospělo k tomu, že vydržet, a tím pádem i držet, lze nejen věci hmotné, ale i majetkové hodnoty nehmotné podstaty. I po tomto rozhodnutí se však objevily negativní ohlasy, které s uvedeným přístupem nesouhlasily. Důvodem bylo to, že držba jiné majetkové hodnoty nemá oporu v zákoně, a proto není přípustná.²⁹⁸

S ohledem na výše uvedené je třeba uvítat vymezení věci v OZ, konkrétně v jeho § 489²⁹⁹, a rovněž i vymezení nehmotné věci v § 496 odst. 2³⁰⁰. V současné době již tedy není pochyb o tom, že objektem držby věci může být i věc nehmotná. Navíc na základě této úpravy nečiní problém připustit jako způsobilý objekt držby další nehmotné věci, jako například informace, klientelu, know-how, vědecké objevy, výpočty či výzkumné údaje.³⁰¹

Závěrem je třeba upozornit na jistý problém spojený s držbou nehmotných věcí. Tímto problémem se rozumí otázka, jaká ustanovení OZ na držbu nehmotných věcí použít³⁰²: vztahuje se na držbu nehmotných věcí úprava „držby vlastnického práva“ nebo držby „jiného

---

²⁹⁴ K tomu BEZOUŠKA, Petr. Držba a vydržení obchodního podílu – jednotlivosti [online]. *Obchodněprávní revue*, 6/2009. s. 161 [cit. dne 18. 3. 2018]

²⁹⁵ Tamtéž

²⁹⁶ BEZOUŠKA, Petr. Držba a vydržení obchodního podílu – jednotlivosti [online]...

²⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2007 sp. zn. 29 Odo 1216/2005

²⁹⁸ PETR, Bohuslav. Ještě jednou k vydržení obchodního podílu.[online] *Obchodněprávní revue*, 6/2009 s. 159 [cit. dne 18. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

²⁹⁹ OZ v § 489 stanoví: „Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“

³⁰⁰ OZ v § 496 odst. 2 stanoví: „Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.“

³⁰¹ TELEČEK, Ivo. Držba informací [online]. *Právní rozhledy*, 4/2014. s. 115 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

³⁰² SPÁČIL, Jirí. Držba v návrhu nového občanského zákoníku [online]. *Právní rozhledy*, 13/2011. s. 479 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

práva“? Musíme si uvědomit, že nehmotná věc je způsobilým předmětem vlastnického práva.³⁰³ Na první pohled to tedy spíše vypadá tak, že se jedná o držbu vlastnického práva. Spáčil však upozorňuje na to, že OZ za držitele vlastnického práva považuje toho, kdo „kdo se věci ujal“³⁰⁴. Uvedené sousloví lze spíše vztahovat na věci hmotné. I z hlediska historického výkladu³⁰⁵, který byl použit výše v souvislosti s *corporalis possessio*, lze usuzovat na to, že držba vlastnického práva se vztahuje pouze na hmotné věci. Nezbyvá tedy, než konstatovat, že držba nehmotné věci náleží svou povahou k držbě jiných práv. Koneckonců, i za předchozí právní úpravy se řadila k držbě práv.³⁰⁶ Tento závěr pouze dokresluje to, co bylo nastíněno již výše, a sice nevhodnost koncepce držby vlastnického práva a držby jiného práva, která se v případě držby nehmotných věcí ukazuje jako nefunkční.³⁰⁷

---

³⁰³ OZ v § 1011: „Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.“

³⁰⁴ SPÁČIL, Jiří. Držba v návrhu nového občanského zákoníku....

³⁰⁵ S ohledem na výše citovaný § 102 VN37

³⁰⁶ SPÁČIL, Jiří. Držba v návrhu nového občanského zákoníku....

³⁰⁷ Tamtéž

7 Závěr

Cílem diplomové práce bylo přiblížit institut držby z hlediska jeho pojmu a obsahu. V jednotlivých kapitolách jsem se pokusil objasnit chronologický vývoj tohoto institutu. Pozornost byla věnována pouze vybraným právním úpravám držby nejen v právu římském, ale i v Codexu Theresianu, v Hortenově a Martiniho osnově, v Obecném zákoníku občanském rakouském a v platné právní úpravě České republiky. Práce se nezabývala institutem držby v celé jeho šíři, neboť to s ohledem na povolený rozsah práce není možné. Zůstaly proto stranou další významné otázky, které se týkají vydržení a jednotlivých prostředků ochrany držby. Práce se těmito otázkami zabývá pouze okrajově v souvislosti s hlavním tématem, kterým byl pojem a obsah držby.

Největší část práce byla věnována právu římskému. Důvod spočívá ve významu římskoprávních úvah o držbě, které byly východiskem pro řadu právních úprav. V dalších částech práce byl kladen důraz na vývoj pojmu držby a odlišné přístupy, které přinesly jednotlivé právní úpravy.

Na základě provedených rozborů jsem dospěl k následujícím závěrům. Držba je institut velmi starý. Ukazuje se, že je stále dynamický. Pojetí držby nezkostnatělo v podobě, jak bylo známé římskému právu, ale vyvíjelo se během několika století dlouhého vývoje. Je to patrně poměrně dobře na úpravě držby práva, která v počátcích své existence byla velmi strohá, ale postupem času se jí v jednotlivých kodifikacích dostalo významnějšího prostoru.

Další závěr souvisí se samotnou povahou držby, která byla v minulosti předmětem mnoha diskuzí. Dnes již této otázce není věnována náležitá pozornost, přesto ji lze označit za důležitou. Držba je faktický poměr, resp. skutečnost. Úloha práva ve vztahu k držbě spočívá v tom, že s touto skutečností spojuje určité právní následky. Jak bylo uvedeno, pojetí držby se postupem doby měnilo. Stejně tak se měnily právní účinky, které byly držbě přisouzeny. Podstata držby však zůstává po celou dobu stejná a spočívá ve faktickém poměru osoby k věci. Právní úprava může tento poměr více či méně přesně vystihnout a přisoudit mu právní relevanci. Naopak držbu nelze považovat za právo. V práci se několikrát ukázalo, že držba je jev z velké míry nezávislý na právní úpravě a v řadě případů může být dokonce s právní úpravou v rozporu. Právní následky, které jsou s držbou spojeny, z ní právo nečiní.

Účelem této práce bylo rovněž zhodnotit platnou právní úpravu držby v České republice s právními úpravami historickými. V tomto ohledu se úprava držby v občanském zákoníku

z roku 2012 jeví v mnoha ohledech jako problematičká. Jako nevhodná se mi zdá zejména koncepce držby vlastnického práva a držby práva. Ke změně již osvědčené koncepce držby věci a držby práva nebyl dle mého názoru důvod. Uvedené pojetí je problematičké hned z několika důvodů. Problematičký je především samotný pojem držby vlastnického práva. Ve spojení s široce chápaným pojmem věci dává vyvstávat pochybnostem, zda se v konkrétním případě jedná o držbu vlastnické práva a kdy naopak o držbu jiného práva. S ohledem právě na široké vymezení věci bych považoval za šťastnější, kdyby zákonodárce přišel s koncepcí držby věci hmotných a držby věci nehmotných zahrnující i práva.

Obecně nehodnotím pozitivně přístup zákonodárce spočívající v návratu k návrhu občanského zákoníku z roku 1937. Koncepce držby, jak ji uvedený návrh upravuje, nebyla nikdy na našem území uvedena v život a naše právní praxe s ní nemá žádnou zkušenost. Zákonodárce z tohoto návrhu vychází v podstatné míře. Některá ustanovení převzal tak, jak byla navržena v roce 1937, pouze s drobnými stylistickými změnami, aniž by je upravil i po obsahové stránce a vyhnul se případným nesrovnalostem. Naopak jiná ustanovení byla pozměněna i obsahově, čímž však byly způsobeny problémy, které původní znění nevyvolávalo. To platí především o vymezení držitele.

Pozitivně hodnotím hlavně úpravu, která byla obsažena v obecném zákoníku občanském a která v Rakousku platí dodnes. Osobně bych považoval za lepší řešení pro českou úpravu držby po vzoru rakouské právní úpravy zachovat tradiční koncepci držby věci, s níž má naše právní praxe zkušenost a posílit úpravu držby práva.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Monografie

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.

DAJCZAK, Wojciech a kol. *Právo římské: základy soukromého práva*. 1. vydání. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. 423 s.

GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Přeložil Jaromír KINCL. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 326 s.

Iustiniani institutiones. Justiniánské instituce. Přeložil Peter BLAHO. Praha: Karolinum, 2010. Fontes iuris Romani. 411 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. [online]. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 7. Vydání. Bratislava: Právnická fakulta UK, 1929. 294 s.

KINCL, Jaromír a kol. *Římské právo*. Třetí dotisk 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 386 s.

KNAPP, Viktor. *Teorie Práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995. 247 s.

KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. Práva věcná*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 403 s.

KUBŮ, Lubomír a kol.. *Teorie práva*. Praha: Linde Praha, a.s., 2007

MADEYSKI, Stanisław. *Zarys nauki o posiadaniu jako podstawa do wykładu powszechnego prawa prywatnego austriackiego*. Kraków: nakład autora: skład główny w Księgarni J. K. Żupańskiego & K. J. Heumanna, 1887. 70 s.

RANDA, Antonín. *I. Držba dle rakouského práva v pořádku systematickém: II. Právo vlastnické dle rakouského práva v pořádku systematickém*. Praha: ASPI, 2008. 581 s.

REBRO, Karol, BLAHO, Peter. *Rímske právo*. 4. vydání. Bratislava: IURA EDITION. 2010. 522 s.

SAVIGNY, Fridrich Carl. *Das Recht des Besitzes*. Nový výtisk 1. vydání Fachbereich Rechtswissenschaften der Philipps-Universität Marburg, Gießen 1803. Baden –Baden: Nomos, 2011. 341 s.

SHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Občanské zákoníky*. Ostrava: KEY Publishing, 2012. 1019 s.

SKŘEJPEK, Michal a kol. *Prameny římského práva: Fontes iuris romani*. 2.vydání. Praha: LexisNexis CZ, 2004. 375 s.

SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl I*. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 220 s.

SOMMER, Otakar. *Učebnice soukromého práva římského. Díl II*. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 356 s.

SPÁČIL, Jiří. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. s. 253 s.

8.2 Komentáře

KODEK, Georg, SCHWIMANN, Michael. *ABGB Praxiskommentar*. Band 2 §§ 285- 530: NWG und EPG. 4. vydání. Wien: LexisNexis – Verl. ARD Orac. 2012. 688 s.

KOZIOL, Helmut, BYDLINSKY, Peter a kol. *Kurzkommentar zum ABGB : Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz, Rom I- und Rom II-VO*. 3. vydání. Vienna: Springer – Verlag Vienna, 2010. 2328 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek I. § 1 - 117*. Praha: Leges, 2013. 649 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419 - 654*. Praha: Leges, 2014. 1134 s.

ROUČEK, František, SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl 2, (§§ 285 až 530)*. Praha: V. Linhart, 1935. 970 s.

RUMMEL, Peter a kol. *Kommentar zum Allgemeinen bürgerliches Gesetzbuch mit IPRG, EVÜ, EheG, MRG, WGG, WEG, HeizKG, BTVG, KSchG in 2 Bänden. 1. Band: §§ 1 – 1174 ABGB*. 3. neubearb. und erw. aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2000. 3005 s.

SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komenář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1260 s.

8.3 Odborné články

BĚLOVSKÝ, Petr. Držba práva a vydržení práva v právu římském a v novém občanském zákoníku. In *Acta Iuridica Olomouciensis. Supplementum 3: Recepce římského práva v Evropě*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci Právnická fakulta, vol. 9, 2014. s. 9 – 16

BEZOUŠKA, Petr. Držba a vydržení obchodního podílu – jednotlivosti [online]. *Obchodněprávní revue*, 6/2009 s. 161 [cit. dne 18. 3. 2018]

BOHÁČEK, Miroslav. K snahám o jednotnou konstrukci držby. In Krčmář, Jan. (ed): *Randův jubilejní památník*. Praha: Právnická fakulta university Karlovy, 1934. S. 347 – 360

BUBELOVÁ, Kamila. *Držitel – detentor nebo possessor?* In VYHNÁNEK, Leoš (ed). *Acta Universitatis Palackianae Olomouciensis Facultas Iuridica*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000/2. s. 29 – 34

DOSTALÍK, Petr. *Držba věci nebo držba práva? Historická polemika*. In DVOŘÁK, Jan, MALÝ, Karel. 200 let Všeobecného občanského zákoníku. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. s. 529 - 537

KNAPP, Viktor. O převodu vlastnictví smlouvou [online]. *Ad Notam*. 3/1995, s. 49. [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

PETR, Bohuslav. Ještě jednou k vydržení obchodního podílu.[online] *Obchodněprávní revue*, 6/2009 s. 159 [cit. dne 18. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

SPÁČIL, Jiří. Držba v návrhu nového občanského zákoníku [online]. *Právní rozhledy*, 13/2011. s. 479 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

TÉGL, Petr. Další úvahy o dobré víře v subjektivním smyslu [online] *Ad Notam*. 6/2007 s. 183 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

TELEC, Ivo. Držba informací [online]. *Právní rozhledy*, 4/2014. s. 115 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.beck-online.cz/>

8.4 Internetové články a jiné zdroje

BUDÍKOVÁ, Petra, KEDROŇOVÁ, Kristina. *Aby držba držbou byla*. [online] *Epravo. cz*, 23. 4. 2014 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na <https://www.epravo.cz/top/clanky/aby-drzba-drzbou-byla-aneb-co-muze-byt-jejim-predmetem-94048.html>

Digesta in LASSARD, Yves, KOPTEV, Alexander. The Roman Law Library [online]. [cit. 8. 3. 2018] dostupné na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>

SCOTT, Samuel P. The Digest or Pandects of Justinian [online][cit. 8. 3. 2018] dostupné na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>

SCOTT, Samuel P. The Code of Justinian [online][cit. 8. 3. 2018] dostupné na <https://droitromain.univ-grenoble-alpes.fr/>

SMITH, William. *Possessio. A Dictionary of Greek and Roman Antiquities* [online]. John Murray, London, 1875 [cit. dne 9. 3. 2018] dostupné na http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/secondary/SMIGRA*/Possessio.html

8.5 Právní předpisy

Císařský patent 946/1811 Sb. zák. soud., obecný zákoník občanský, ve znění účinném od 1. 1. 1812 do 14. 6. 1846

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění zákona 428/2011 Sb. účinném ke dni 31. 12. 2013

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník ze dne 25. října 1950 ve znění účinném od 1. 1. 1951 do 31. 3. 1964.

Vládní návrh zákona, kterým se vydává občanský zákoník z roku 1937

Codex Theresianus dostupné na <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/CodexTheresianus.htm>

Hortenova osnova. Dostupné na <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/Entwurf-Hortengesamt-ohneEinleitung.htm>

Martiniho osnova. Dostupné na <http://www.koeblergerhard.de/Fontes/EntwurfMartini.htm>

8.6 Soudní judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2002 sp. zn. 22 Cdo 728/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2007 sp. zn. 29 Odo 1216/2005

Abstrakt

Držba je tradičním institutem soukromého práva, jemuž byla věnována patřičná pozornost již v římském právu. Od těch dob až dodnes si prošel jistým vývojem a přístup k němu se v čase měnil. Diplomová práce si klade za cíl analyzovat, jak se v minulosti vyvíjel pojem držby a vyjasnit samotnou podstatu tohoto institutu. Cílem práce je rovněž zhodnocení přístupu k držbě v platné právní úpravě České republiky.

Stěžejní část diplomové práce se věnuje rozboru pojetí držby v římském právu. Dále je přiblíženo pojetí držby v legislativních pracích v Rakousko-Uhersku z 18. století. Následuje rozbor právní úpravy držby v rakouském ABGB. Poslední část diplomové práce se věnuje pojetí držby v občanském zákoníku z roku 2012 a jeho zhodnocení.

Klíčová slova

Držba, pojem držby, obsah držby, objekt držby, druhy držby, římské právo, detence, corporalis possessio, animus possidendi, interdictum, rakouské právo, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, občanský zákoník z roku 2012

Abstract

Possession is a traditional institute of private law, which has already been paid proper attention in Roman law. It has certainly developed since that time up to present and attitude to possession has changed over time, too. The aim of my master's thesis is to analyse how the concept of possession progressed in the past and to clarify the essence of the institute itself. Moreover, the thesis aims to assess attitude towards possession in applicable legislation of the Czech Republic.

The crucial part of the thesis focuses on the analysis of the concept of possession in Roman law. Further, I outline the concept in legislative works of 18th century Austria-Hungary. Next, analysis of possession legislation in the Austrian ABGB follows. The final part of my master's thesis concentrates on the concept of possession in the Civil Code of 2012 and its assessment.

Key words

Possession, term of possession, content of possession, object of detention, types of detention, Roman law, detention, corporalis possessio, animus possidendi, interdictum, Austrian law, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Czech Civil Code of 2012